

Begin maart: de 'voorbereiding'

Na vijf weken wachten begin ik eindelijk aan de Koeweit-missie. Familie en vrienden vinden het maar niets. Ik probeer de ongerustheid weg te nemen: Saddam Hoessein was tijdens de eerste Golfoorlog in 1991 veel sterker dan nu en gebruikte toen ook geen chemische wapens. En: ik houd me verre van Rambo-journalistiek. Ik ben geen diehard als oorlogsverslaggever Arnold Karskens; ik loop eerder achteraan dan vooraan.. Maar het relativeren van de risico's lukt niet erg. Mijn moeder klinkt door de telefoon ongerust. Ze belooft voor me te bidden. Mijn vriend Marc houdt zich kranig. In alle vroegte brengt hij me naar Schiphol, zoals een liefdevol echtgenoot betaamt. Tijdens de omhelzing bij de douane beloof ik opnieuw héél voorzichtig te zijn.

Ware strijd

De echte oorlog van Bush en Blair moet nog uitbreken, maar in Nederlands omroepland is de afgelopen weken al een ware strijd geleverd. Het is op zich een geweldige overwinning dat de drie actualiteitenrubrieken Netwerk, Nova en TweeVandaag samen met NOS Actueel de handen ineen hebben geslagen om de komende oorlog gezamenlijk te verslaan. Zo moet het ook: een efficiënte inzet van geld en mensen. Bravo! Maar wat een gedoe om iedereen op een lijn te krijgen! Wie gaat waar zitten en wat kost dat? Verzekeringsmaatschappijen die bijna onbetaalbare premies vragen en plotseling aanvallen met chemische, biologische en nucleaire wapens niet willen vergoeden.

Mentale spagaat

Het verblijf van TweeVandaag-collega Jelle Visser en mij in Koeweit blijft ondanks alle samenwerking peperduur. Ons vertrek is daarom een keer of acht uitgesteld. 'Op het moment dat jullie in Koeweit zijn, gaat de teller tikken, dus we willen jullie pas op het allerlaatste moment invliegen', klonk het steeds. Begrijpelijk, maar wel om krankjorum van te worden. Voor de ene helft zit je al in Koeweit, voor de andere helft zit je in de alledag van Hilversum met kippenpest, Margarita en Bos en Balkenende. Een mentale spagaat van jewelste. En dan al die opmerkingen en grapjes van collegae die je alwéér niet zien vertrekken. 'Ben je hier nog steeds?!' Zucht. Moest vorige week toch wel lachen om collega Wouter van der Horst, die opeens op zijn computer het liedje van Farce Majeur hardop draaide: 'Koeweit, Koeweit, Koeweit, kiele, kiele kiele Koeweit...'

Dinsdag 18 maart: aankomst in Koeweit

Hahahaha

De passagiers in het toestel van Kuwait Airlines schateren het uit als ze naar flauwe filmpjes van Candid Camera kijken. Ze zijn vanuit Londen op weg naar Koeweit Stad. Weinig reden om te lachen zou je zeggen, want met Bagdad is Koeweit Stad toch de allerlaatste plaats op aarde waar ieder weldenkend mens op dit moment vrijwillig naar toe gaat. De mogelijke wraak van Saddam Hoessein met zijn gifgassen is in Koeweit al maandenlang bron van de verschrikkelijkste doemscenario's.

Viegtuig vol

Tot mijn stomme verbazing zit het vliegtuig voor tweederde vol. Natuurlijk zijn er journalisten zoals ik die op het laatste moment worden ingevlogen; een Japanner sjort zijn camera vast in de stoel naast hem. Maar het overgrote deel van de passagiers bestaat uit families met baby's en jonge kinderen. Ze zien eruit alsof ze op vakantie gaan. Is de wereld gek geworden? Mijn buurman, net ontwaakt uit een ongemakkelijk middagslaapje, geeft uitkomst: de meesten vliegen via Koeweit Stad door naar India. Het oorlogsgebied is dus slechts een korte tussenstop op weg naar rustigere oorden. Ok, nu begrijp ik dat lachen.

Doodleuk zonder gasmasker

De douane op het vliegveld van Koeweit is een oase van rust. Alleen wat journalisten druppelen binnen. De controle op visum en bagage stelt niets voor. In een mum van tijd zijn deze hordes gepasseerd, alle waarschuwingen vooraf ten spijt. Wouter Kurpershoek van het NOS-Journaal, een van de beste en aardigste collegae die ik ken, staat met zijn cameraman Eric Feijten op me te wachten bij het Sheraton-hotel. Wouter heeft in Koeweit-Stad twee geweldige appartementen geregeld voor het Journaal en de gezamenlijkheid. Balzalen als slaapkamers, televisie, video, telefoon, keuken, wasmachine; dit is comfortabel bivakkeren. De huurprijs voor een maand komt overeen met één nacht hotel voor vijf personen. Als dat geen zuinige publieke omroep is..... Na een haastig diner praten we in de nacht over een mogelijke Iraakse aanval met chemische wapens. De kans daarop lijkt klein, maar wie professioneel is, houdt rekening met het worst-case scenario. Er zijn collegae die hier doodleuk zonder gasmasker arriveren. Of met slechts een stripje aspirine in hun tas komen. Amateurs. Ik ben dus met gasmasker, gaspak, laarzen en een doos vol medicijnen en naalden naar Koeweit afgereisd, inclusief atropine tegen een aanval met zenuwgas.

Een strijdplan

Door alle drukte zijn mijn collegae nog niet toegekomen aan een strijdplan: wat doen we als de sirene klinkt? In welke ruimte gaan we zitten en hoe maken we die zo veilig mogelijk? Hoe organiseren we het contact met de buitenwereld? Het is haast surrealistisch om zo concreet te praten over een theoretische dreiging. Maar als gevolg van onze beraadslagingen plakken we midden in de nacht met plastic het raampje van een van de drie badkamers af; de veiligste plek in huis. Op de rand van de badkuip leggen we de medicijnen en andere spullen klaar. We testen verder de gasmaskers en draaien het filter erop; bij een serieuze aanval met chemische wapens heb je een seconde of negen de tijd om je masker op te doen. Wie aarzelt, overleeft niet. Het gaspak ligt klaar over de leuning van de stoel. 'Slaap lekker.'

Woensdag 19 maart: 'gasmaskers zijn te duur'

Een zandstorm hult Koeweit Stad in een geelgrijze nevel. Een mist van zand en stof maakt de stad nog grauwer en fletser. Het is vandaag perskaarten-dag. Want wie in Koeweit zijn of haar werk wil doen, moet eerst overal geregistreerd staan. Bij het ministerie van informatie, bij het ministerie van defensie, bij de Amerikaanse legerleiding. En dus reis ik met een journalist van de Zweedse radio de stad rond om de perskaarten te bemachtigen. De pasfoto's, visitekaartjes en brieven van aanbeveling vliegen in het rond. De Amerikanen hebben in het Hilton hotel hun zaakjes het meest professioneel voor elkaar. De soldaat die met een digitale camera de foto's van journalisten maakt, is weinig communicabel. Elke poging om tot een sociale babbel te komen, wordt met een chagrijnig zwijgen in de kiem gesmoord. Dan niet.

Zand en wind

Wie iets officieel van de Amerikanen wil weten, moet eerst een speciaal telefoonnummer draaien. De informatie is, zoals verwacht, ronduit clichématig: iedereen is er helemaal klaar, de soldaten zijn in opperbeste vorm en nee, de zandstorm hindert niet een mogelijke aanval. 'In Europa is het zicht vaak slechter', zal een woordvoerder later op BBC World News zeggen. Het zou ook raar zijn als 'slimme bommen' van zoveel miljoen dollar per stuk zich laten misleiden door zandkorrels en wind.

Egoïsme

Onze taxi-chauffeur komt uit Bangladesh. Of hij al een gasmasker heeft aangeschaft, vragen we hem. Hij lacht. 'Dat hebben we toch met al die Amerikaanse troepen en raketten hier niet nodig?', antwoordt hij. Bovendien, zo'n masker kost al snel 120 euro en dat is voor de meerderheid van de bevolking niet te betalen. De 800.000 welvarende Koeweiti hebben zich beschermd, de rest van de 2 miljoen inwoners gokt en bidt tot Allah dat het niet zo'n vaart zal lopen. Hoe puissant egoïstisch een puissant rijk land kan zijn...

Formatie belangrijker

De Avro-radio belt voor een gesprekje van drie minuten over de laatste stand van zaken. Alle andere optredens voor deze dag zijn afgeblazen. De spanningen tussen CDA en PvdA bij de formatie zijn belangrijker dan de stemming in Koeweit Stad. Zo gaat dat. Op weg naar de supermarkt zien we dat in ons appartementencomplex drie Filippijnse vrouwen flessen mineraalwater naar binnen sjouwen. Een van de slaapkamers hebben ze hermetisch met zwart tape afgedicht. Dit is hun schuilplaats als Saddam het op zijn heupen krijgt. Gasmaskers hebben ze niet. Te duur. Of ze bang zijn, vraag ik. 'No sir, it's all in the hand of God.' Wouter ziet er gelijk een onderwerpje in voor het Journaal van vanavond. Gelijk heeft 'ie.

Donderdag 20 maart: Koeweit Stad onder vuur

Slapen is een illusie. Zouden de Amerikanen en Britten hun solo-oorlog vannacht beginnen? Om twee uur 's ochtends (Koeweit tijd) loopt het ultimatum af dat president Bush aan Saddam Hoessein heeft gesteld. En dus is het de hele nacht zappen tussen CNN, BBC World en Fox. Tussendoor mini-slaapjes. Als er plotseling een vliegtuig overkomt, zit ik rechtop in bed en loop in mijn onderbroek de huiskamer binnen. Maar de opwinding is voorbarig.

Dus toch!

Op het moment dat we denken dat Bush er nog een nachtje over slaapt, het wordt tenslotte al licht in Bagdad, is het breaking news alom. In de haast van het aankleden en spullen pakken zien we nog net hoe het Witte Huis bevestigt dat de eerste aanvallen zijn begonnen. Dus toch! We racen naar het Sheraton hotel in hartje stad. De stad suft nog, buitenlandse arbeiders vegen de straat en werken in het plantsoen, de eerste winkeliers trekken het rolluik van hun winkels open. Hoezo oorlog?

Kruisgesprekken-dans

Ook in het hotel waar de internationale pers voor zeer exclusieve prijzen is samengebald, overheerst nog de rust. Wie in Europa wil op zo'n onchristelijk vroeg uur live gaan uitzenden? De Nederlandse omroepen dus. En dus beginnen Wouter en ik aan onze kruisgesprekken-dans op het dak van het Sheraton-hotel: hij elk heel uur in het NOS Journaal, ik elk half uur voor de gezamenlijkheid. Tussendoor kijken we tv in een slaapzaaltje van het hotel en zuigen zoveel mogelijk informatie op van het scherm en van collegae in het veld. Jelle en cameraman Mark de Warem proberen volgens de gemaakte afspraken vooraf reacties in de stad te krijgen, cameraman Eric en GPD-collega Mark kijken bij het vliegveld, waar eerder duizenden en duizenden zich verdrongen om zo snel mogelijk weg te kunnen. Hun bevinden zijn het hetzelfde: nergens opwinding, het alledaagse leven in Koeweit Stad laat zich kennelijk niet zo snel van de wijs brengen.

Luchtalarm

Dat verandert een paar uur later drastisch. Wouter is inmiddels met cameraman Eric richting grens met Irak. Hij móést weg; na vijf weken eindeloos wachten in een duffe stad drijft zijn verslaggevers-instinct hem naar de plaats waar de actie kan zijn. De woestijn in dus. Ik bewaak het 'fort' en neem zijn gesprekjes voor het NOS Journaal even over. Op de tv zie ik plotseling dat in Koeweit Stad het luchtalarm afgaat. Hoe kan dat nu, ik heb in deze slaapzaal op de begane grond niets gehoord? Als ik de deur opendoe, zie ik in de hal van hotel allerlei rennende en roepende mensen. De helft heeft een gasmasker op. Soldaten met machinegeweren nemen hun posities in.

Gasmasker op

Het hotel heeft de zaken goed geoefend: het personeel rent naar hun eigen schuilplaatsen, de gasten worden via trappen en allerlei deuren naar een kelderruimte geleid. Al rennend heb ik mijn gasmasker opgezet. Shit, het is toch lastig om alle riempjes straks genoeg aan te trekken. Ik test of het masker vacuüm zuigt, dat heb ik tenslotte niet voor niets geleerd. Maar ik doe er veel langer over dan de negen seconden die er eigenlijk voor staan.

Vol en warm

In de schuilkamer is het vol en warm. Een medewerkster roept dat iedereen moet gaan zitten. De BBC-collegae zitten allemaal in een bepaalde hoek en trekken en masse hun grijze gaspakken aan. Het gekraak en geknisper is niet van de lucht. Een jongen naast me zweet zich een ongeluk: het lukt hem niet om zijn gaspak over zijn schoenen aan te trekken. Ik sms intussen als een wilde. Bellen lukt al lang niet meer; de telefoonlijnen zijn zwaar overbelast. Eerst een sms naar het Journaal, want ik moet over een kwartier eigenlijk een live-gesprek doen en ik weet niet of ik dat haal. Het nieuws over het eerste

luchtalarm in Koeweit zal de ongerustheid thuis flink aanwakkeren; dus sms ik ook mijn vriend Marc dat alles vooralsnog goed gaat.

Dwing mezelf rustig te blijven

De sfeer in de kelder is spooky. In het masker is het moeilijk adem halen. Alle verhalen en voorlichting over de verschrikkelijke effecten van gifgassen flitsen door mijn hoofd. Ik dwing mezelf rustig te blijven. Ik reken erop dat Saddam Hoessein niet meer heeft dan wat oude raketten met een gewone lading. Dat klopt. Een minuut of later zwaaien de deuren van de kelderruimte open. All clear. Met een zucht van verlichting doe ik het gasmasker weer af; mijn hemel, hoe moet het zijn om uren met zo'n ding om te lopen?

Adrenaline

Veel tijd om bij te komen is er niet, ik moet het gesprekje met het Journaal doen. Ik drink vlug wat water en ren richting dak. Het gasmasker laat ik om mijn nek bungelen. Je weet maar nooit. Vijf minuten later probeer ik zo rustig en ontspannen mogelijk te vertellen over Koeweits eerste luchtalarm van deze oorlog. Dat valt niet mee, de adrenaline giert natuurlijk door mijn lijf. Maar goed, that's part of the job. Na een minuut (of is het meer?), is het gesprek weer voorbij. Haast, haast, kort, kort. Nu weet ik weer waarom ik destijds bij het Journaal ben weggegaan.

Routinezaak

De Irakese raketten blijven vliegen, want de luchtalarmen zijn deze middag vaste prik. Het hotel heeft de waarschuwing intern beter voor elkaar dan de eerste keer: de gasten worden nu via de intercom opgeroepen om naar de schuilkelders te gaan. Het geren naar de kelder en het aandoen van het gasmasker beginnen na vier keer een routinezaak te worden. De sfeer wordt ook steeds lacheriger. Cameramensen en fotografen maken van het geschuil met gasmaskers en -pakken een geliefde photo opportunity. Als ik tijdens een ommetje op straat wordt overvallen door alarm nummer vijf en ik snel mijn masker opzet, zie ik dat de meeste mensen op straat niet verblikken op verblozen. Ze blijven waar ze zijn. Zonder gasmasker. Bij het kantoor van Egypt Air verdringen zich honderden en honderden Egyptenaren om een vliegticket naar Cairo te bemachtigen. Er wordt geschreeuwd, geduwd, getrokken. Ik spreek met een man die al acht uur aan het wachten is. 'Ik ben niet bang, maar mijn familie in Egypte wel. Daarom wil ik zo snel mogelijk weg.'

Gek geworden

Tussen de live gesprekken door, probeer ik wat in de slaapzaal van het Sheraton-hotel te slapen. Ik ben kapot. De televisie blijft op de achtergrond aan. Droomflarden vermengen zich met het geluid van CNN. Wat is echt, wat is waan? De wereld is gek geworden.

Vrijdag 21 maart: Koeweit in de rook

De lucht boven Koeweit is op deze vroege ochtend onheilspellend zwart. Het lijkt alsof een donderend onweer snel kan losbarsten. Maar dit is geen slecht weer, leren we later, dit is het gevolg van de oliebranden in het zuiden van Irak. Naast de luchtalarmen (ik ben inmiddels de tel een beetje kwijtgeraakt, we zijn geloof ik bij nummer acht) is de smog het enige dat de Koeweiti's van de oorlog honderd kilometer verderop merken.

Ademnood

Als ik later op de dag met de ongekend aardige GPD-collega Mark van Assen een autotocht door de stad maak om alweer een perskaart op te halen, is Koeweit gehuld onder een deken van roet en rook. De zon komt niet door de troep heen. De smog slaat op de longen. De lucht prikt en stinkt. Koeweit in ademnood.

Gedroogd voedsel

Journal-collega Wouter en cameraman Eric hebben intussen hun jeep klaar gemaakt voor een mogelijke tocht naar de grens met Irak. Vijf jerrycans met 25 liter benzine elk hebben zij op het dak gesjord. Binnen liggen flessen water, gedroogd voedsel, slaapzakken, matjes en ander materiaal. Zo kunnen zij geheel onafhankelijk vlak bij de grens in hun auto wachten, totdat het veilig genoeg is om Irak binnen te gaan.

Opjutten

Ik ben onder de indruk van hun professionalisme. Maar zet vraagtekens bij hun gierende haast. Ik bespeur zo en zo bij de honderden en honderden collegae in Koeweit een grote onrust. Natuurlijk begrijp ik de drang om daar te zijn waar de actie is. Maar ik vind dat velen lijden aan ADHD-journalistiek; ze laten zich ongelooflijk opjutten door de collegae die officieel zijn ingelijfd bij een legereenheid en vanuit de woestijn spectaculaire beelden de wereld inzenden. Ik spreek een collega die vanuit Koeweit met zijn berichtgeving doelbewust de illusie wekt dat hij ook bij de strijd in Irak aanwezig is. 'Je creëert een schijn-aanwezigheid', geeft de collega eerlijk toe. 'Je speelt een beetje voor God.'

Controleposten omzeilen

De drang om erbij te zijn is zo groot, dat sommige collegae overwegen om Koeweitse controleposten op de weg naar de Iraakse grens te omzeilen. De Koeweiti laten niemand meer door. Maar via een gat in een hek en een weg door de woestijn zou de grens 'makkelijk en veilig' kunnen worden bereikt. Ik vind dat een lichte vorm van waanzin. Als je wordt gepakt, dan verlies je alle persaccreditaties en kun je naar huis. Maar veel erger: wie garandeert mij dat er geen mijnen rondslingeren in het woestijnzand? En wie kan mij garanderen dat er niet per ongeluk wordt geschoten? Ik erken dat een goede journalist soms van de gebaande paden moet afwijken en risico's moet nemen. Maar dit is gekkenwerk. Liever wat trager en gezond, dan brutaler en dood.

Zaterdag 22 maart: Collega's gedood

Frisse lucht! Een stijve bries heeft de smog weggeblazen. Koeweit haalt letterlijk weer opgelucht adem. Figuurlijk ook trouwens. Op straat is het weer bijna ouderwets druk. De angst voor Saddams raketten is overgewaaid.

Ik zeg maar niets

's Middags geven de Britten hun eerste persconferentie. Voordat zij beginnen, neemt een Amerikaanse legerwoordvoerder off the record het woord. Hij heeft nog onbevestigde berichten dat een groepje journalisten in het grensgebied het slachtoffer is geworden van gevechtshandelingen. De collegae zouden op eigen houtje de grens zijn overgestoken. De Amerikaanse woordvoerder wordt emotioneel. 'Ik heb jullie nog zo gewaarschuwd van te voren', zegt hij met ingehouden woede. 'Dit is geen spel. In hemelsnaam: neem geen risico's.' Ik kijk naar de collegae die eerder plannen maakten om controleposten te omzeilen. Ik zeg maar niets.

Gedood door Amerikaans vuur

Vlak voordat ik 's avonds alweer naar het dak van het Sheraton-hotel ga om een gesprek met Hilversum te voeren, hoor ik dat de Koeweitse televisie de dood van een aantal journalisten van de Britse televisiezender ITN heeft bevestigd. De chauffeur, een Libanees, en twee Britse journalisten zouden volgens deze berichten door Amerikaans vuur zijn gedood. De Belgische cameraman heeft het incident overleefd. Ik spreek snel met Hilversum af om deze informatie in de laatste vraag te verwerken. Helaas. De afgesproken laatste vraag wordt niet gesteld. 'We moesten opeens drie minuten eerder stoppen. Sorry', zegt de eindredacteur. Shit.

Mentale verwaarlozing

Na het live-gesprek telefoontjes van collega Jolan Douwes, mijn 'anker' en rots in de branding op de redactie van Netwerk, en van Netwerk-hoofdredacteur Maria Henneman. Ze leven mee en zeggen tevreden te zijn. Heel aardig en goed dat ze in alle drukte de tijd nemen om te reageren. Ik spreek Nederlandse krantenjournalisten die al wekenlang niets horen van hun (hoofd)redactie. Ongelooflijk, wat een vorm van mentale verwaarlozing! Tijdens het napraten in de lobby meldt een verslaggeefster van Reuters dat nog eens twee Franse journalisten in het grensgebied worden vermist. Ook zij waren de grens op eigen houtje overgestoken. Wat een slachting. Thuis in het appartement zet ik CNN uit. Even géén oorlog. We zetten een CD op. 'It's such a perfect day', zingt Lou Reed.

Zondag 23 maart: Zo graag soldaatje spelen

Op het moment dat ik me 's ochtends vroeg nog in bed wil omdraaien, piept mijn mobieltje. Een SMS! Hilversum vraagt of ik in een kruisgesprek wat kan toevoegen aan het nieuws over de aanslag op een Amerikaanse legerbasis in het noorden van Koeweit. Aanslag, aanslag, welke aanslag? Ik heb geslapen! Ik blijf niet de hele nacht op! Op tv zie ik het nieuws: een Amerikaanse soldaat heeft in een tent een granaat gegooid en daarmee een commandant gedood en twaalf anderen verwond. Ik bel de Amerikaanse legerwoordvoering of zij inmiddels meer informatie kan geven. Niet dus. Dan heeft het ook geen zin om een live gesprek te voeren, concludeer ik samen met Hilversum.

Macho-journalistiek

Op CNN en BBC World zie ik later de eerste live-beelden van deze oorlog. In de havenplaats Umm Quasr zijn journalisten getuige van een schermutseling met het Iraakse leger. Een CNN-reporter doet in beeld verslag. Hij vraagt aan zijn cameraman of hij op een veilige plaats aan het draaien is. Zo, zo, gebaart de cameraman met zijn hand. Niet echt veilig dus. Maar de Amerikaanse verslaggever gaat onverstoord verder met zijn betoog en laat zijn cameraman zeker een tiental minuten op de onveilige plaats zitten. Macho-journalistiek.

Spelen soldaatje

Zonder twijfel sturen sommige 'embedded-journalisten' jaloersmakende, spannende en exclusieve beelden de wereld in. Maar wat spelen ze graag soldaatje! Wat willen zij graag in hun grote jeeps bij 'onze jongens' horen. Wat blijft er zo over van een eigen, onafhankelijk en kritische verslaggeving van een oorlog die op zijn minst omstreden is?

Idiote vergelijking

Op alweer een persconferentie van de Britten zegt majoor Dan Leaf van de Royal Air Force dat de oorlog 'sneller gaat dan verwacht'. "Vergeleken met de invasie van Normandië tijdens de Tweede Oorlog gaat deze operatie veel sneller, meldt hij. Wat een idiote vergelijking! Alsof het Iraakse leger hetzelfde zou zijn als de troepen van Nazi-Duitsland! De persconferentie verwordt tot een propagandashow. Alles en iedereen van het Britse en Amerikaanse leger is geweldig, fantastisch, hoog opgeleid, uiterst bekwaam en met een hoog moreel. Op een vraag hoe het dan mogelijk is dat een Brits toestel die dag door een Amerikaanse Patriot uit de lucht is geknald, geeft hij geen antwoord. 'We hebben nog niet de details daarover.'

Dode soldaten

Later op de dag heeft de Arabische nieuwszender Al Jazeera echt schokkende beelden: Amerikaanse soldaten die door Irakezen zijn doodgeschoten. Hemeltergende close ups van gaten in hoofden, van gapende wonden, van verminkte gezichten; kent Al Jazeera geen ethische grenzen? Het verslag op tv gaat door met beelden van doodsbang Amerikaanse soldaten die gevangen zijn genomen. Voor de camera worden ze ondervraagd. Wat een hoopjes ellende! Dit kan toch onmogelijk het beeld zijn dat Bush en Blair voor ogen hadden toen ze met alle geweld hun oorlog tegen Saddam Hoessein wilden beginnen.

Maandag 24 maart: Koeweit is alarm-moe

Het luchtalarm verstoort de zorgeloze droom. Hoe laat is het in hemelsnaam? We dachten dat het gedonder afgelopen was, want de afgelopen dagen bleef het opmerkelijk rustig. Niet dus. Slaapdronken zet ik mijn gasmasker op. Wat een vertoning. Gelukkig loeit de sirene snel dat alles weer veilig is. Ik probeer weer verder te slapen, maar de zorgeloze dromen komen niet terug.

De periferie van het subnieuws

De dag blijft rommelig. Na het uitzend-geweld van de afgelopen vier dagen, wil Hilversum vandaag niets meer hebben vanuit Koeweit. Althans, niet van mij. Zo ben je in het centrum van het breaking news, zo beland je in de periferie van het subnieuws. De luchtalarmen gaan intussen in rap tempo door. Irak heeft kennelijk ergens iets goed verborgen weten te houden voor de opstormende Britten en Amerikanen, want de ene raket na de andere wordt op Koeweit Stad afgevuurd. Het 'all clear' signaal is nog niet verstomd, of de volgende loeisessie begint. De Koeweitse bevolking zal het een zorg zijn. Op straat rijdt iedereen gewoon door, de soldaten bij de checkpoints hebben geen gasmaskers op en het winkelende publiek kijkt niet op of om. Koeweit is alarm-moe.

Niemand durft voor camera te praten

Voor collega Jelle probeer ik een Irakees te vinden die in Koeweit woont. Volgens krantenberichten moeten er zo'n 25.000 Irakezen zijn en natuurlijk is het interessant te kijken hoe zij de oorlog tegen hun land ervaren. Maar bijna niemand durft te praten voor de camera. De Irakezen in Koeweit zijn aan de ene kant doodsbang dat hun familie in eigen land het slachtoffer wordt van Saddams wraak. En aan de andere kant vrezen zij de wraak van de Koeweiti's die de Irakezen verachten. Velen leven in de marge van de samenleving, bang voor de buitenwereld.

Jaber

Via GPD-collega Mark kom ik aan Jaber, een 29-jarige man met een Iraakse moeder. Hij heeft zelf de Koeweitse nationaliteit, maar hij kent nog veel familieleden in Basra en Bagdad. Hij is ongerust, maar bellen met zijn familie in Irak gaat niet. Over de oorlog heeft hij gemengde gevoelens. 'De manier waarop deze oorlog is voorbereid is niet goed, maar nu de strijd eenmaal begonnen is, moet die maar snel voorbij zijn', zegt hij. 'Saddam Hoessein, die maniak, moet verdwijnen.' Hij is bereid om voor onze camera zijn verhaal te vertellen. Jelle gaat met cameraman Marc hem interviewen. Zo zijn nu eenmaal de werkafspraken die vooraf in Hilversum zijn gemaakt: Jelle de reportages voor TweeVandaag, Netwerk en Nova, ik de live-gesprekken.

Opwinding bij Mariott-hotel

's Avonds is er in Koeweit stad even grote opwinding. Bij het Mariott-hotel zou er een autobom zijn ontploft. Wouter kent de Nederlandse manager van het hotel en belt hem: de manager vertelt dat er uit voorzorg iets is opgeblazen bij een verdachte auto, maar dat er verder niets aan de hand is.

Kuddegedrag

Bij het bewuste hotel is een ware volksoptocht ontstaan. Politieauto's en legervoertuigen blokkeren de straat. Ik stap uit onze auto en loop naar de plaats waar tientallen en tientallen journalisten, fotografen en cameramensen zich verdringen om een zwarte jeep met een kapotte achteruit. Het is kennelijk de verdachte auto. Er wordt gedrongen, getrokken, geduwd en geschreeuwd. Voor wat? In de zwarte jeep is met uitzondering van een gasmasker op de achterbank helemaal niets te zien. Nul. Op momenten als deze kan ik begrijpen dat sommigen klagen over het domme kuddegedrag van de media.

Dinsdag 25 maart: Alles klappert en schudt

Opeens is het herfst. Regen, storm, donkere wolken; Koeweit heeft even veel weg van Nederland. Ik heb intensief contact met Hilversum over onze werkafspraken. Het laatste nieuws concentreert zich op Basra. Daar zou het Iraakse leger met twintig gepantserde voertuigen hebben geprobeerd om door de Britse linies heen te breken. Ik bel de leger-voorlichtingdiensten in Koeweit en Qatar op, maar word zoals altijd geen spat wijzer. CNN en BBC World zijn beter geïnformeerd.

Decadentie in optima forma

Met NOS-cameraman Eric bezoek ik in de loze uurtjes een van Koeweits extravagante overdekte winkelcentra. Dit is de decadentie in optima forma. Alle kleding-topmerken zijn hier samengebundeld. Het is in het winkelcentrum door de airconditioning zo koud, dat ik op zoek ga naar een trui. Maar als ik de prijzen zie, loop ik gillend weg. Geen wonder dat hier geen klant te bekennen valt. Dit soort winkelcentra is alleen maar neergezet uit prestige-overwegingen, lijkt het.

Fedayeen-strijders

Het nieuws om Basra neemt in de avond een verrassende wending: na 1991 zou er volgens BBC-berichten opnieuw sprake zijn van een volksofstand tegen Saddam Hoessein. Zo'n opstand zou de Britten goed uitkomen, want het gaat niet goed met de strijd om Basra. Britse legerwoordvoerders vertellen dat er in de stad duizend Fedayeen-strijders zitten: jonge para-militairen, die direct onder commando van Saddam Hoessein vallen en zeer fanatiek en getraind zijn. De strijders zouden volgens de Britten in burgerkleding gehuld zijn en de bevolking als menselijk schild gebruiken. Een volksofstand zou de aanpak van de Fedayeen aanzienlijk vergemakkelijken.

Slagregens, donder en bliksem

De ontkenningen en bevestigingen tuimelen over elkaar heen. Voorzichtigheid is geboden, want in deze fase van de strijd zijn er vele belangen en dus vele waarheden. Als ik naar het Sheraton-hotel rijd, is het ongekend noodweer. Slagregens, donder en bliksem. Op het dak van het Sheraton-hotel is de situatie zelfs gevaarlijk. De wind is zo hard, dat de tentdoeken waaronder we staan bijna wegwaaien. Alles klappert en schudt. De mensen van de EBU sjouwen met zandzakken om alles op zijn plaats te houden. In de tussentijd praat ik met Karel van de Graaf; af en toe word ik door de wind letterlijk opgetild. Het moet een bizar gezicht zijn. Wie zou er nog naar de inhoud van mijn verhaal hebben geluisterd met zoveel afleiding?

Woensdag 26 maart: De propaganda-show kan beginnen

Een geel/grijs gordijn van zand en stof geselt Koeweit Stad. De aangekondigde zandstorm is overduidelijk gearriveerd. Wie zich buiten waagt, valt ten prooi aan het stof. Zand in de ogen, zand in de mond, zand overal.

Wel of geen opstand?

De ontwikkelingen in Basra vragen 's ochtends om een live-gesprek voor de gezamenlijkheid. Is daar nu wel of geen opstand? Het is duidelijk dat er een strategisch welles-nietes-spel wordt gespeeld. De Britten houden vol dat er iets van een volksofstand is in Iraks tweede stad, de Irakese overheid en de Arabische nieuwszender Al Jazeera ontkennen. Vanuit Koeweit is het onmogelijk zelf te oordelen wie de waarheid spreekt. Ik kan slechts melden wat anderen zeggen. Tamelijk frustrerend.

Hyena's

Een paar uur later zijn alle media in Koeweit in rep en roer: het ministerie van informatie organiseert een persreis naar de Iraakse grens om te laten zien hoe het Koeweitse Rode Kruis voedsel uitdeelt aan de Iraakse bevolking. Dit moet zonder twijfel een propagandatriomftocht worden, maar wie maalt daar op dit moment om? Alles beter dan het duffe Koeweit! Als dol geworden mieren lopen honderden journalisten zenuwachtig heen en weer bij het Sheraton-hotel, waar een konvooi met busjes zal vertrekken. De lucht is zwanger van de zenuwen: waar moet je je aanmelden? Is er een lijst? Als een horde hyena's storten de journalisten zich op medewerkers van het Rode Kruis die gele stickers uitdelen. Zonder sticker mag je de bus niet in.

Opzij, opzij

Vervolgens lanceren de media een eigen blitz-oorlog op de zeven busjes die voor het hotel komen aanrijden. Opzij, opzij, maak plaats, maak plaats. In een mum van tijd zitten de busjes propvol. Vanuit mijn stoel zie ik buiten voor het hotel de televisieploeg van RTL4 relaxed de chaos gadeslaan. De Nederlandse commerciëlen zijn kennelijk niet geïnteresseerd in dit uitstapje. Opvallend, want dit is toch de eerste mogelijkheid voor de niet-embedded journalisten om iets van veroverd Irak te zien en de Irakezen daarover te spreken. Maar misschien heeft RTL4 een geweldig eigen verhaal vandaag.

Niemandland

De rit naar de grens duurt een kleine twee uur. Bij de bussen heeft zich een stoet van televisie-jeeps gevoegd, de ene nog zwaarder beladen met jerrycans en survival-materiaal dan de andere. De zandstorm belemmert het zicht, maar heel veel is er niet te zien: een zesbaans autoweg en zand, heel veel zand. Langs de weg zien we verlaten posten van de Verenigde Naties; dit is het niemandland van de gedemilitariseerde zone. In het prikkeldraad zitten soms gaten, kennelijk om voertuigen door te laten. En in de aarden wal die Koeweit met Irak scheidt, zijn twee openingen gemaakt, waarin Koeweitse tanks posities hebben betrokken.

Terug in de tijd

De grens met Irak lijkt op een tijdmachine: opeens zijn we dertig, veertig jaar terug in de tijd. We rijden van de extravagante Koeweitse rijkdom in de onverstelbare armoede van Irak. In de grensplaats Safwan houdt de journalistenstoet halt bij een kapotte loods op een groot, open terrein. Even later arriveren drie grote vrachtwagens van het Koeweitse Rode Kruis. Op de zijkant van de vrachtauto's met voedsel heeft het Koeweitse ministerie grote plakкатen aangebracht: 'Een gift van het Koeweitse volk aan het volk van Irak', is er in het Engels te lezen. De journalisten stormen uit hun busjes, de propaganda-show kan beginnen.

Wat een circus

Maar het gaat allemaal heel anders. Een grote groep lokalen posteert zich voor de vrachtwagens en begint voor alle televisie- en radiomicrofoons slogans vóór Saddam

Hoessein te roepen. 'Ons leven en bloed voor Saddam', schreeuwt de menigte. Als medewerkers van het Rode Kruis de voedselpakketten gaan uitdelen, breekt er een hels pandemonium los. Iedereen duwt, trekt, stompt, gilt, grijpt en dringt om een doos te bemachtigen. De tientallen en tientallen cameramannen en fotografen doen driftig aan het gedrang mee om alles vast te leggen. Wat een circus! Wat een beschamende vertoning.

Vernederend

Aan de rand van de chaos probeer ik met de lokale bevolking te praten. Sommigen vertellen in houtje-touwtje Engels dat ze erge honger hebben en dat ze blij zijn dat de Britten en Amerikanen hier Saddam Hoessein hebben verdreven. Maar anderen vertellen juist dat ze Saddam nog altijd de grootste vinden. En weer anderen klagen dat de Britten en Amerikanen een week geleden bij hun opmars door Irak geen moment in Safwan zijn gestopt om de lokale bevolking te helpen. 'Waarom moet de voedselhulp op deze manier? Dit is alleen maar vernederend voor ons', hoor ik een Irakees tegen een tolk vertellen.

Franse smeerkaas

De sfeer is onvriendelijk. Veel jongens en mannen willen niet gefilmd worden. 'No, no!', gilt een jongetje steevast als een lens op hem wordt gericht. Hij loopt dreigend op de gasten af. Een jongen van ongeveer 25 jaar vertelt dat de grensplaats al tijdenlang zonder stroom, water, electriciteit en stroom zit. 'Ik heb honger', vertelt hij in horten en stoten. 'Ik heb thuis een familie met tien mensen. Die moeten allemaal eten.' Veel mannen verzamelen zoveel mogelijk dozen met plastic tasjes voedsel. In de tasjes zitten water, biscuitjes, vruchtendrank, brood en Franse smeerkaas. Sommige jongetjes kloppen de vruchtendrank het eerst naar binnen. De Irakezen komen met auto's en karretjes de stapels dozen ophalen.

Opgehitst

'Dit heeft niets met normale voedselhulp te maken', zegt een Britse soldaat, die zijn machinegeweer stevig omklemt. 'Dit zijn allemaal handelaren die de voedselpakketten bemachtigen en straks weer verkopen.' Ik vraag hem of de Britten wel als bevrijders worden gezien door de Irakezen. 'Ik kom net uit Umm Quasr en daar zijn de mensen heel vriendelijk voor ons als je alleen met ze praat. Maar hier is sprake van een groepsproces; de mensen worden opgehitst om pro-Saddam te zijn.'

Schreeuwende bende

De Koeweitse propaganda-show is verworden tot een onoverzichtelijke, schreeuwende bende. Sommige journalisten nemen de gelegenheid te baat en scheuren stiekem in hun jeeps weg richting Irak. Hebben ze dan niets geleerd van de afgelopen dagen? Ik moet er niet aan denken in mijn auto rond te rijden en te overnachten in een gebied, waar de westerlingen allesbehalve juichend worden binnengehaald. En waar je als zichtbare rijke journalist een geliefde prooi bent van zeer arme en zeer wanhopige mensen.

It's all in the game

Na anderhalf uur trekt de journalistenstoet weer weg. Op de terugweg rijden kolonnes Amerikaanse trucks richting Irak; hun gele koplampen priemen in de zandnacht. Het is zo laat geworden, dat we bijna worden ingehaald door de deadlines. TweeVandaag halen we al niet meer. Voor Netwerk kunnen we in de korte tijd die ons rest geen verhaal maken dat genoeg afwijkt van het 8 uur Journaal en een live-gesprek met mij zou te veel dubbelen met het gesprek dat Wouter ook al voert. Dus blijft alleen Nova over. 'Maar Nova zit al helemaal vol', horen we. Mijn hemel! We blijven aandringen: dit verhaal is in meer opzichten echt heel bijzonder. Het werkt: Nova vraagt extra zendtijd aan. Collega Jelle en cameraman Marc gaan snel aan de slag met de montage. Voor mij is er na deze indringende dag een absolute bijrol weggelegd: ik koop voor mijn hard werkende collega's wat hamburgers, friet en cola. Ik voel me zwaar gefrustreerd. It's all in the game, houd ik me voor.

Donderdag 27 maart: In Zuid-Irak komen is niet makkelijk

Het luchtalarm gaat, ik geloof voor de 21e keer deze oorlog. Buiten voor de deur van het Sheraton-hotel drentelen tientallen journalisten heen en weer. Ze wachten op de busjes voor een volgende trip naar de Irakese grensplaats Safwan. De loeiende sirene wordt compleet genegeerd. En ook binnen verblijft of verbloost niemand meer. Totdat er plotseling een enorme klap te horen is; de ruiten trillen in hun sponningen. De cameramensen en fotograferen reageren als door een scud gestoken: ze rennen, allen zonder gasmasker, de drukke straat over om een glimp op te vangen van wat waarschijnlijk een uit de lucht geknalde Irakese raket moet zijn. Er is niets te zien. En niets te voelen, want niemand stort ter aarde. Kennelijk alweer een raket zonder chemische lading.

Levensgrote gaten

De knal dreunt snel via de televisiezenders de wereld in. De gezamenlijkheid wil 's middags graag een kruisgesprek over alweer een Irakese raketaanval op Koeweit. Het is inderdaad bizar dat de Irakezen er nog steeds in slagen om vanuit zogenaamd 'veroverd en gecontroleerd Amerikaans en Brits gebied' de burens te belagen. De drang om Bagdad te veroveren is kennelijk zo groot, dat in het zuiden van Irak levensgrote gaten vallen.

Te gevaarlijk

Het Koeweitse ministerie van informatie gelast de perstrip naar de grensplaats af: het zou te gevaarlijk zijn. Een medewerker van het ministerie brult per megafon de morrende journalisten toe. Morgen een nieuwe kans. De uitstapjes van het ministerie zijn om een andere reden ook populair: het is één van de weinige mogelijkheden om langs de Koeweitse controleposten op de snelweg naar de grens te komen. Normaal gesproken wordt iedere persauto teruggestuurd, maar in de chaos van een buskonvooi is het velen al gelukt om met een eigen auto de checkpoints te passeren en over de grens met Irak te glippen.

Greep op de journalisten

NOS-journaal Wouter en zijn cameraman Eric willen de volgende perstrip aangrijpen om met de eigen auto in Zuid-Irak te komen. Ze willen dan rijden naar een perskamp van de EBU, de overkoepelende organisatie van Europese publieke omroepen die de technische faciliteiten verzorgt. De EBU heeft tussen Safwan en Umm Quasr een kampje opgericht, van waaruit de 'embedded-journalisten' hun reportages via de satelliet naar huis kunnen stralen. Groot probleem is alleen dat de EBU in Zuid-Irak onder controle staat van het Britse leger. En de Britten weigeren om de niet-embedded journalisten gebruik te laten maken van de EBU-satellietverbinding. Het Britse leger wil namelijk greep houden op wat er wordt uitgezonden. Die greep hebben ze op de embedded-journalisten, maar niet op de 'wilde' journalisten die op eigen houtje filmen. Vandaar de strenge restricties.

Morgen proberen in Zuid-Irak te komen

Veel collegae willen niettemin naar het perskamp, al was het alleen maar om beter in de gaten te houden wat er allemaal in Zuid-Irak gebeurt. 'Eén ding is zeker: in Koeweit gebeurt het niet', zegt Wouter wel een paar keer per dag. Dat is ontegenzeggelijk waar. Maar waar is ook dat er in Koeweit geen journalisten overhoop worden geschoten, verdwijnen, of worden beroofd door de lokale bevolking. Kortom: wat is een verantwoord risico? Dilemma's, dilemma's. Na uitvoerig overleg met collegae in het Sheraton-hotel en met hoofdredacteur Maria Henneman in Hilversum besluit ik dat we morgen ook gaan proberen om in Zuid-Irak te komen. Volgens de verhalen is het EBU-perskamp veilig. Niets is zeker in oorlogsgebied, maar ik vind dit net binnen de gecalculeerde risico's vallen.

Wat een amateurisme!

Een collega van de schrijvende pers zit intussen in zak en as: hij heeft te horen gekregen dat hij van zijn werkgever níét naar Irak mag gaan. De kosten zijn te hoog. 'Ik wist niet

dat de verzekeringspremies zo duur waren', krijgt deze arme collega van zijn hoofdredactie te horen. Wat een naïviteit! Wat een amateurisme! Alsof niet al maanden geleden bekend was dat de premies voor Irak duizelingwekkende hoogtes hebben bereikt. De collega is helemaal woedend als hij hoort dat hij woensdag tijdens de eerste persreis naar Zuid-Irak onverzekerd heeft rondgelopen. Zijn werkgever had ondanks beloftes vooraf niets geregeld. De collega overweegt in het eerste het beste vliegtuig terug naar huis te stappen. We adviseren hem er een nachtje over te slapen. De waarheid mag dan in elke oorlog het eerste slachtoffer zijn, in deze oorlog is geld dat ook. Ik hoor van Hilversum dat onze ploeg wegens de hoge kosten wordt ingekrompen. Jelle moet maandag naar huis. Dat is balen voor hem, maar hij draagt de beslissing als een man.

Vrijdag 28 maart: 'Struggle for life' van het ergste soort

Vroeg op. Om zeven uur 's ochtends drommen de journalisten bijeen voor het Sheraton-hotel. Ze worden allemaal in busjes gepropt voor de tweede perstrip naar Safwan. Cameraman Marc en ik zitten in een van de busjes; Jelle rijdt in onze jeep. Als het hem lukt om de controleposten te passeren, dan gaan wij in de jeep verder Zuid-Irak in en gaat hij in de bus terug naar Koeweit Stad. De NOS en de Vlaamse VRT hebben dezelfde strategie.

Van de weg gedrukt

Bij de controleposten gaat het goed voor de NOS en de VRT: hun jeeps rijden vooraan en slippen in de drukte, zoals gehoopt, door de checkpoints heen. Jelle heeft minder geluk: hij rijdt achteraan en wordt volgens eigen zeggen door een politieauto bijna van de weg gedrukt. Hij moet terug. Onze poging is daarmee mislukt. Shit! Ik probeer niet al te chagrijnig te worden. Eerst concentreren op een reportage die we vanavond voor Netwerk moeten maken.

Getrek, gesjor en gegil

Na een gekmakend oponthoud van bijna twee uur op de grens met Irak, rijden we met het voedselkonvooi iets verder Safwan in. Onderweg holt en rijdt de bevolking met ons mee, al zwaaiend, roepend en toeterend. Ver buiten het dorp stoppen de drie vrachtwagens met de voedselpakketten. Het Koeweitse Rode Kruis probeert de hulp in betere banen te leiden dan twee dagen geleden. De Irakezen moeten in rijen staan en met bonnetjes één voor één een voedselpakket ophalen. Tenminste, dat is de bedoeling. Maar al gauw wordt het opnieuw een enorme puinhoop. Weer dat geduw, getrek, gesjor en gegil. Ik zie dat mannen met elkaar op de vuist gaan. Een jongen trekt zelfs een levensgroot mes. Dit is een 'struggle for life' van de ergste soort.

Kwaliteit wordt beloond

De Journaal-ploeg is dan al lang verdwenen. Later horen we van Wouter dat hij een 'schrijnende reportage' heeft gemaakt van het ziekenhuis in Umm Quasr. Via via is hij erin geslaagd om zijn onderwerp via de satelliet naar Hilversum te stralen. Ik feliciteer hem. Na al die weken van voorbereidingen en ontberingen in Koeweit Stad verdient hij het om geluk te hebben. Kwaliteit wordt beloond.

Missen

Marc en ik monteren in hoog tempo een kleine zes minuten voor Netwerk. Tussen de montage door neem ik met collega Jolan Douwes de vragen voor het live-gesprek van straks door. Het is haar laatste Irak-klus: vanaf maandag is ze drie maanden weg om een uitwisselingsprogramma te doen met de Franstalige Belgische televisie. Ik zal haar missen.

Nacht langs de kant van de weg

Wouter belt uit Umm Quasr: hij maakt zich op voor een nacht langs de kant van de weg. Bang is hij niet. 'De honden zijn hier gevaarlijker dan de mensen', zegt hij monter. Op het nieuws hoor ik later dat in Zuid-Irak een Italiaanse televisieploeg wordt vermist.

Zaterdag 29 maart: Voorbereiden voor Irak

Ik slaap net een uur als collega Mark van de Geassocieerde Pers Diensten (GPD) op mijn deur bonst: een bomexplosie in Koeweit Stad! De Amerikaanse tv-zender Fox tettert er op los en rept over geweldige explosies bij een bioscoop in een druk winkelcentrum. Het Koeweitse ministerie van informatie weet nu al te melden dat het om een raketaanval gaat. Bizar, want het luchtalarm heeft niet geloeid. Mark trekt bleek weg: de explosies zijn in de bioscoop waar hij een paar uur daarvoor de laatste film van Clint Eastwood heeft gezien.

Is dat alles?

Met z'n allen racen we in de nacht naar het getroffen winkelcentrum. Daar is de sfeer opmerkelijk ontspannen. Politieauto's met zwaailichten staan overal, maar groepjes mensen slenteren af en aan. Als we ons naar de bioscoop spoeden, horen we van collega-journalisten die teruglopen, dat het allemaal reuze meevalt. Weinig schade, hooguit een licht gewonde. Inderdaad, in het winkelcentrum is weinig te merken van een reusachtige explosie, zoals de tv-zender Fox hysterisch meldde. Geen brand, geen rook, alleen wat gesprongen ruiten en wat vernielingen aan het gebouw. Is dat alles? De toekijkende Koeweiti's geeuwen en slenteren weer weg. Als we bij onze auto's terugkomen, merkt GPD-Mark dat hij een bon heeft gekregen voor fout parkeren....

Een tolk

's Middags zit er eindelijk iets mee: ik krijg te horen dat er een tolk/producer beschikbaar is gekomen. De tolk werkte voor de Amerikaanse nieuwszender ABC. Maar de oorlog duurt kennelijk zo lang, dat de Amerikanen moeten bezuinigen; ze hebben de tolk en de helft van het lokale personeel ontslagen. Ik maak snel een afspraak met de tolk. In de lobby van het Sheraton-hotel ontmoeten we elkaar voor een gesprek.

Avontuur

Hij heet Sherif, is 25 jaar, geboren en getogen in Koeweit, maar heeft de Egyptische nationaliteit. Hij heeft atoomkunde gestudeerd, werkte even in de journalistiek en de laatste tijd was hij medewerker op een financieel kantoor. Hij spreekt perfect Engels, komt slim over en heeft een brief van aanbeveling van ABC op zak. Ik praat een half uur met hem en moet in de tijd een inschatting maken. Als ik straks zelf naar Irak ga, heb ik iemand dringend nodig die de taal spreekt, contacten weet te leggen met de lokale bevolking, in staat is verhalen te produceren en bovendien goed kan inschatten of de situatie veilig is. Ik denk dat hij geschikt is. We komen snel een prijs overeen. 'Ik doe dit niet voor het geld', zegt Sherif. 'Ik zie dit meer als een uitdaging en een avontuur.'

Vertrouw hem blind

We gaan gelijk op pad om voor hem allerlei perskaarten te regelen. Sherif gaat ook aan de slag om te kijken hoe we langs de checkpoints op de weg naar de grens kunnen komen. Onze jeep gaat hij verder beter gereed maken voor de reis naar Irak. Hij heeft daarmee zoveel ervaring opgedaan voor de Amerikanen, dat ik hem blind vertrouw. Via Hilversum regel ik dat de Nederlandse publieke omroep hem verzekert tijdens zijn verblijf in Irak. Ik beloof hem verder een helm, een gasmasker en een kogelvrij vest te lenen. Het is veel geregeld en gedoe, maar ik vind het meer dan de moeite waard. Op veiligheid moet je niet bezuinigen.

In de gym van het Sheraton-hotel kom ik 's avonds eindelijk, eindelijk aan sporten toe. Ik ren, step en trek aan gewichten. Wat heb ik dat gemist de afgelopen dagen.

Zondag 30 maart: Biscuitjes met witte bonen

Is dit de stilte voor of na de storm? Deze zondag is een oase van rust. Na al het geren en gevlieg van de afgelopen tien dagen, is er eindelijk de mogelijkheid om te relaxen. De energie die we nu kunnen opdoen, hebben we straks waarschijnlijk in Zuid-Irak weer hard nodig. Terwijl onze nieuwe producer Sharif druk in de weer is met de jeep (wassen, technisch controleren, een rek op het dak zetten, inkopen doen), volg ik 's ochtends in het Hilton-hotel een briefing van de Britse majoor-generaal Albert Whitley. De man wordt aangekondigd als 'Deputy Commanding General Post-Hostilities Coalition Forces Land Component Command'. Met zo'n titel móét je wel belangrijk zijn...

'Humanitaire problemen'

De man-met-de-imposante-titel vertelt dat er op dit moment in de Zuid-Iraakse stad Basra geen sprake zou zijn van een humanitaire ramp. Eerder riepen het Rode Kruis en andere hulporganisaties dat er zo snel mogelijk schoon water, voedsel en medicijnen de stad in moeten, omdat anders honderdduizend kinderen ziek dreigen te worden. Maar volgens de majoor-generaal zijn er hooguit 'humanitaire problemen'. Hij vertelt dat Saddam Hoessein de mensen niet voor zes maanden met voedsel heeft bevoorrad, maar voor slechts dertig tot zestig dagen. Tot eind april kan de bevolking het dus wel uithouden, denkt de majoor-generaal.

Lichte manipulatie

Ook op deze persbriefing lopen vermeende feiten, feiten, meningen en gekleurde analyses door elkaar heen. Voorlichting als lichte manipulatie. De Fedayeen-strijders van Saddam Hoessein heten nu opeens 'doodseskaders'. De Irakezen van de regeringspartij Baath 'oorlogsmisdadigers'. "Het moment nadert dat de mensen beseffen dat het tijdperk Saddam Hoessein ten einde is", roept de Brit. Tsja, dat wordt al elf dagen lang geroepen, maar voorlopig klapt het regime nog niet in elkaar.

'Positieve signalen'

De majoor-generaal somt omstandig alle 'positieve signalen' op: in sommige gebieden van Zuid-Irak gaan de scholen weer open, het Britse leger kan soms zonder moeite per voet patrouilleren en de medewerkers van de olievelden hebben zich weer aangemeld om te komen werken. "Het is een kwestie van tijd, voordat wij het vertrouwen hebben teruggewonnen", besluit de deputy commanding general post hostilities zijn verhaal. "Stukje bij stukje zullen wij Irak teruggeven aan de Irakezen."

Wandelende militaire databank

Na de briefing drinken we buiten in de zon voor een klein fortuin echte cappuccino. Volkskrant-collega Stieven Ramdharie schuift aan. Hij is in het Hilton-hotel getrokken om dichtbij de Amerikanen te kunnen zijn. Stieven is een wandelende militaire databank. Hij praat honderduit over raketten, divisies, tanks, wapens en tactieken. Erg handig zo'n collega. 's Middags belt Wouter nog een keer uit Umm Quasr. Het gaat goed, hoewel hij tientallen keren per dagen door vele, vele mensen wordt aangeklampt om schoon water. Dat maakt het filmen bijna onmogelijk. "Maar vertel aan iedereen dat het hier echt veilig is", zegt hij. "De mensen zijn aardig, gastvrij, de meesten zijn blij dat Saddam weg is." Ik wens hem sterkte. "Tot over een paar dagen", besluit ik optimistisch.

Biscuitjes met witte bonen

's Avonds het afscheidsdiner voor collega Jelle die terug naar huis moet. Hij kiest voor een etentje in het peperdure Japanse restaurant in het Marriott-hotel. We zitten aan een tafel, waar een Japanse kok op een bakplaat het vlees en de groenten grilt. Ik sluit even mijn ogen en zie honderd kilometer verderop collegae in Zuid-Irak langs de kant van de weg biscuitjes met witte bonen en cornedbeef eten. Ik zucht. Later bel ik lang mijn vriendje Marc. Ik mis hem erg. Amsterdam lijkt drie werelden weg.

Maandag 31 maart: Hoog tijd voor mooie reportages

De stem van onze nieuwe tolk/producer Sharif klinkt benepen als ik hem om elf uur 's ochtends bel waar hij blijft. Hij zou om tien uur langs komen om de laatste voorbereidingen te treffen en de laatste perskaart op te halen. Ik voorzie onmiddellijk nieuwe problemen. En inderdaad: de vader van Sharif is die ochtend met spoed opgenomen in het ziekenhuis. De berichten van de doktoren zijn niet goed. Sharif klinkt aangeslagen. 'Alsjeblieft, wens mijn vader geluk, alsjeblieft!', smeekt hij. Ik wens hem sterkte. Ik besef dat ik al na één dag een nieuwe tolk moet zoeken. Sharif zal bij zijn doodzieke vader willen blijven. Ik onderdruk de neiging om te vloeken. Zijn menselijk leed gaat boven mijn journalistieke leed.

Kippenvel

Avro's Arbeidsvitaminen op Radio 3 belt voor een interview: ik vertel over mijn werk, de voorbereidingen, de risico's en het dagelijks leven in Koeweit. Leuk zo'n ontspannen gesprek! Aan het einde mag ik een verzoekplaat aanvragen. Ik twijfel geen seconde: Bryan Adams met "Everything I do, I do it for you." Het is het lied, dat ik anderhalf jaar geleden heb gezongen voor mijn vriend Marc toen we trouwden. "Wat lief!", roept redactrice Debbie na afloop van het interview door de telefoon. "Ik kreeg er helemaal kippenvel van!" Ik ook.

Zucht van verlichting

TweeVandaag-collega Jelle propt intussen zijn koffers vol; hij neemt zo het vliegtuig naar Bahrein en vanaf daar naar Amsterdam. Nadat we hem op het vliegveld hebben afgezet, praat ik in de lobby van het Sheraton-hotel met de televisieploeg van RTL4. Verslaggever Jaap van Deurzen en zijn cameraman en producer hebben van hun hoofdredactie toestemming gekregen om te proberen in Irak te komen. Het lijkt ons een goed plan om samen een mini-Nederlands konvooi te vormen. We bespreken de strategie om langs de Koeweitse controleposten te komen. Als ik hoor dat zij hun tolk niet meenemen, is de deal snel gemaakt: ik neem hun tolk/producer over als de verzekering in Hilversum dat toelaat. Netwerk-producer Pauline Paulsen gaat er zoals altijd gelijk achteraan en meldt even later dat de wisseling geen probleem is. Ik slaak een zucht van verlichting.

Twee keer zo licht

Onze nieuwe tolk/producer heet Mustapha Chaaban, is 24 jaar en heeft de Libanese nationaliteit. Hij heeft in Koeweit een eigen bedrijfje dat bij concerten, festivals en andere evenementen het licht en geluid verzorgt. Bijna elk weekend (in Koeweit begint het weekend op donderdag) vliegt hij naar Beiroet om daar met vrienden uit te gaan. Hij spreekt perfect Engels en maakt een slimme indruk. Een aanwinst, concludeer ik. En hij is twee keer zo licht en klein als onze eerste tolk Sharif. Dat scheelt weer een hoop ruimte in de auto.

Hart onder de riem

Netwerk-collega Annelies van Dijk neemt uitgebreid de tijd om te bellen en mij een hart onder de riem te steken. Heerlijk te spreken met iemand die me helemaal begrijpt en die mijn zorgen en frustraties kan delen. Later op de middag laden cameraman Marc en ik onze jeep in. GPD-collega Mark helpt bij het overhevelen van benzine in de stalen jerrycans die we hebben gekocht. Hij rijdt morgen met ons mee richting Irak.

Teruggestuurd

We beseffen dat de kans van slagen klein is. Het NOS-Journaal en de VRT hebben afgelopen vrijdag veel geluk gehad. Talrijk zijn de collegae die keer op keer bij de checkpoints richting Iraakse grens door de Koeweitse politie zijn teruggestuurd. Maar wie weet is de aandacht na bijna twee weken oorlog verslapt. In ieder geval lijkt de situatie in Safwan en Umm Quasr redelijk gestabiliseerd te zijn. Het is hoog tijd voor mooie reportages uit de streek. En nu maar bidden dat het geluk ons morgen ook toelacht...

Dinsdag 1 april: Nog erger dan we dachten

Rendez-vous in de ochtend met de ploeg van RTL4: vandaag moet de grens naar Zuid-Irak worden genomen. Het lijkt bij voorbaat een mission impossible. We plakken met oranje tape de letters TV op de ruiten en op de voor- en achterkant van onze volgepropte jeeps. Alsof dat de Koeweitse politiemannen bij de checkpoints milder zou stemmen...

Om de tuin leiden

Onze nieuwe tolk/producer Mustapha heeft een verhaal verzonnen, waarmee hij straks de politiemannen om de tuin wil leiden. Hij gaat vertellen dat wij een belangrijke televisiezender in Europa zijn en dat we willen filmen hoe de voedselhulp uit Koeweit terechtkomt bij de Irakezen. 'Dat moet werken', zegt onze tolk zelfverzekerd, 'want ze willen graag de wereld laten zien hoe goed de Koeweiti's zijn.'

Onze hoop flakkert op

Het is een leuk idee, maar of het werkt? Zo makkelijk laten de politiemannen zich toch niet om de tuin leiden? We zullen het snel merken. Het belangrijkste checkpoint is tachtig kilometer voor de grens met Irak. Militaire voertuigen moeten in de rechterrij voorsorteren, personenauto's in de linkerrij. Als onze tolk zijn ingestudeerde verhaal afsteekt, lijkt hij bij de eerste politiemann enig succes te hebben. Die wil al een politieauto bellen om ons naar de grens te escorteren. Onze hoop flakkert even op, maar wordt al snel de bodem ingeslagen. Een superieur van de politiemann wordt erbij geroepen en hij weigert ons door te laten. Tolk Mustapha praat de blaren op zijn tong, maar de politie-official is onverbiddeijk. Nee! Alleen met een schriftelijke toestemming van de generaal in charge zouden wij eventueel verder mogen.

Verklaring

Mustapha gebruikt al zijn mobiele telefoons om de generaal in kwestie aan de lijn te krijgen. Hij komt tot de persoonlijk assistent van de hoge militair: wij moeten naar het Hilton-hotel, waar wij een verklaring kunnen ondertekenen. Met die verklaring zouden we de grens over kunnen. Heet het. En dus rijden we weer 45 minuten terug naar het Hilton-hotel. Daar blijkt de bewuste generaal van niets te weten. Hij kan ons alleen op een wachtlijst zetten voor dagtripjes van het Amerikaanse leger. We proberen een afspraak te maken met iemand van de Amerikaanse legervolichting, maar de vrouwelijke persofficier komt ondanks beloftes domweg niet opdagen. De neiging groeit om hard te gaan gillen.

Nieuwe poging

We proberen een nieuwe poging te wagen bij een ander checkpoint op een andere snelweg naar de Iraakse grens. Weer een uur rijden. Daar willen de politiemannen helemaal geen discussie aangaan. Nee is nee. Tolk Mustapha geeft niet op; hij schakelt zijn zwager in die 'iets hoogs is binnen de CIA'. Telefoontje na telefoontje volgt. Onze tolk gaat het tentenkampje binnen, dat de Koeweitse politiemannen langs de snelweg hebben neergezet. Daar heeft Mustapha een gesprek met de hoogste politiebaas die verantwoordelijk is voor de controleposten. 'Het spijt me, ik wil jullie graag helpen, maar de Amerikanen en Britten hebben ons strikt verboden iemand door te laten', vertelt hij aan onze tolk.

Miserabel

Het is dus nog erger dan we dachten. Vorige week waren er nog wat gaten in het net, zodat televisiejeeps door de controle heen konden glippen. Maar na de zelfmoordaanslagen van de afgelopen dagen zijn de Amerikanen en Britten kennelijk zo bang geworden, dat ze de grens hermetisch afsluiten en de Koeweiti's opzij schuiven. Ik meld Hilversum dat onze pogingen mislukt zijn. Ik weet dat we alles hebben gedaan om op een veilige en professionele manier Irak binnen te komen, maar toch voel ik me miserabel.

Idiotie

Weer thuis, gaan we naar het zwembad om de frustraties weg te zwemmen. Het zwemwater is dertig graden, dus echt verkoelen doet de duik niet. Journaal-Wouter belt 's avonds op voor een lang gesprek. Hij is inmiddels 'ge-embed', officieel ingelijfd, in het EBU-kamp in de buurt van Umm Quasr; het kamp dat onder supervisie staat van het Britse leger. Wouter en zijn cameraman Eric kunnen dus vanaf vandaag in een tent slapen en ze krijgen voedsel en water. En dat allemaal, omdat volgens de Britten Nederland lid is van de coalitie. De Belgische, Franse en Duitse collegae worden hard en genadeloos uit het kamp geweerd. Wie niet voor ons is, is tegen ons. Wat een idiotie! Wat een beknotting van de persvrijheid! En dat voor een coalitie die zegt in Irak te vechten voor democratie en vrijheid van meningsuiting. Ik blijf het herhalen: de wereld is gek geworden.

Woensdag 2 april: Mission Impossible deel 2

Hoe ver kan een zelfkwekking gaan? Ondanks alle ontmoedigende ervaringen van een dag eerder, proberen we vandaag opnieuw richting Iraakse grens te gaan. En dus verzamelen tolk Mustapha en de RTL4-ploeg zich om negen uur 's ochtends bij ons appartement. Mission Impossible deel 2. De ervaringen bij het Koeweitse checkpoint zijn een kopie van gisteren. Opnieuw een onverbidelijke agent ("Jullie werk is om te proberen naar de grens te gaan, mijn werk is om jullie tegen te houden."), opnieuw een druk bellende tolk Mustapha ("Please, please!") en opnieuw nul resultaat. Het was nee, het is nee en het blijft nee.

Merkwaardig gezicht

We besluiten niet gelijk op te geven. Bij het checkpoint blijven we twee uur in de gloeiende zon staan. Tolk Mustapha kent misschien een generaal, die misschien weer iemand anders kent, die de politiebaas..... RTL4-verslaggever Jaap van Deurzen gelooft het intussen wel. Hij ligt langs de kant van de weg met ontbloot bovenlijf languit in het zand te zonnen. Na aanmoedigen van zijn cameraman en producer trekt hij zelfs even zijn broek uit. Het moet voor al die passerende Britse soldaten op de weg een merkwaardig gezicht zijn.

Pauze

Mustapha komt, zoals verwacht, niet verder met zijn belcontacten. En dus besluiten we deze hopeloze poging definitief te staken. Ik meld Hilversum het nieuwste fiasco en opper dat we beter een pauze kunnen nemen om na een of twee weken nieuwe pogingen te wagen. Op deze manier is het voor iedereen frustrerend: voor de gezamenlijke omroepen die veel geld betalen en geen reportages uit Zuid-Irak krijgen en voor de cameraman en mij die graag iets willen maken, maar niets kunnen doen.

Looser

Netwerk-hoofdredacteur Maria Henneman belt mij even later terug, nadat ze de andere omroepen heeft geraadpleegd: cameraman Marc en ik worden inderdaad zo snel mogelijk naar huis gehaald. Emotioneel voel ik me een looser, maar rationeel journalistiek inhoudelijk weet ik dat dit besluit het verstandigst is. Ik spreek met mijn tolk Mustapha af dat hij in de komende dagen en weken mijn ogen en oren moet zijn. Zodra hij merkt dat journalisten de grens met Irak over kunnen, waarschuwt hij mij. In de tussentijd blijft hij listen verzinnen om ons in de toekomst langs de Koeweitse controleposten te krijgen.

Engels materieel

Met de ploeg van RTL4 drinken we in de lobby van het Sheraton-hotel nog even koffie. Verslaggever Jaap kijkt verwaasd voor zich uit. Hij lijkt stuk te zitten. RTL wil hem nog niet naar Nederland halen en dus maakt hij voor vanavond maar iets over nieuw Engels materieel dat arriveert. Gaap. Ik heb even te doen met mijn commerciële collegae. Het is natuurlijk zonneklaar dat de publieken van het NOS-Journaal deze 'journalistieke slag' ruimschoots hebben gewonnen. Jaap en de zijnen geven dat ook ruitertlijk toe en dat siert hen.

'Embedden' nu al zat

Later in de middag belt Wouter van het Journaal. Hij is het 'embedden' nu al zat en heeft besloten om uit het EBU-kamp te stappen. Ik vertel hem dat we naar huis gaan, omdat we de grens niet over kunnen. Ik wens hem alle sterkte en succes. 'En toch wil ik je binnenkort ergens in Irak ontmoeten', sluit ik het gesprek af.

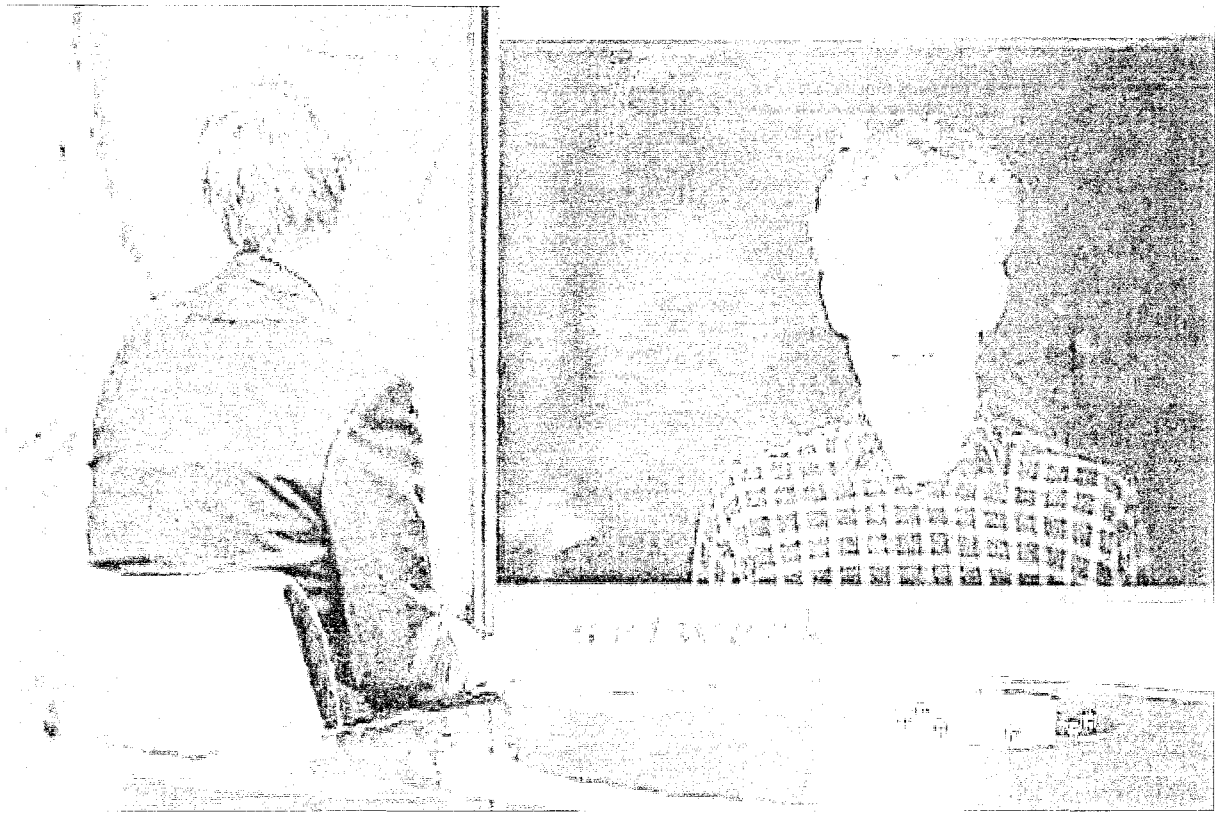
Volgende keer

Ik zit vervolgens ruim een uur bij het kantoor van Kuwait Airlines om mijn vlucht terug te regelen. Wat niet lukt (wat lukt er wel spontaan deze reis?), maar het reisbureau in Hilversum weet raad. Met cameraman Marc en GPD-collega Mark laad ik aan het begin

van de avond onze jeep uit. De tientallen liters water, het voedsel en alle andere aankopen om een tocht in Irak te overleven, slaan we in ons appartementencomplex op. Voor een volgende keer.

Wordt vervolgd

Ik haal de plakletters TV van de jeep af. Het voelt aan alsof ik zelf gestript word. Terwijl de zon onder gaat en Koeweit-Stad nazindert in de hitte, probeer ik niet ten onder te gaan in somberheid. Missie nog niet volbracht, zeg ik tegen mezelf. Wordt vervolgd.

Donderdag 10 april: Puzzelen aan de Iraakse grens

Gelukkig leiden er veel wegen naar Bagdad. Lukt het niet om via Koeweit het land van de verdreven Saddam Hoessein binnen te komen, dan maar via Jordanië. En dus sta ik op donderdag om 00.00 uur buiten op het vliegveld van Amman.

Gelijk problemen

Er doemen gelijk problemen op. Want mijn reisgenoten NOVA-collega Willem Lust en mijn favoriete cameraman Peter van der Linden zijn al in het perskonvooi vertrokken, richting de Iraakse grens. Ze liggen een uur vóór.

Kniesoor

Ik besluit de gok te wagen en vraag een oudere taxichauffeur buiten of hij mij naar de Iraakse grens kan brengen. De man, achter in de zestig en trekkend met zijn linkerbeen, spreekt de hemel zij dank Engels. Hij verzekert mij dat een trip naar de grens geen probleem is. Het kost me wel een astronomisch bedrag, maar een kniesoor die daarop let. Want ik móet het perskonvooi halen. In je eentje de grens oversteken is een te hachelijk avontuur.

Contact

Mijn chauffeur zet er in zijn Mercedes flink de vaart in. In de Jordaanse nacht suizen we richting de Iraakse grens. Het lukt zowaar om per mobiele telefoon contact te krijgen met cameraman Peter in het konvooi. Zijn chauffeur en mijn chauffeur praten vervolgens met elkaar, zodat we precies weten waar we naartoe moeten. Leve de techniek! Na anderhalf uur racen door de nacht ('look sir, over 40 kilometers, we are going very fast') zien we de rode lampen van het perskonvooi. Contact gemaakt!

Onverbiddelijke Amerikanen

De auto van mijn cameraman en collega Willem Lust stopt, ik spring uit mijn auto en begroet mijn collega's hartelijk. De eerste puzzel is voorlopig opgelost. Maar wie de grens met Irak over wil, moet héél veel meer puzzelen. Want de Jordaniërs hebben de grens gesloten, zo kom ik al snel te weten. En wie de grens toch weet te passeren, stuit 90 kilometer voor Bagdad op onverbiddelijke Amerikanen die wie dan ook terugsturen. Gisteren hebben de soldaten zelfs collega's van het persbureau Reuters teruggestuurd, die hun collega wilden ophalen die een dag eerder door Amerikaans vuur was gedood.

Te vies om aan te pakken

Maar goed, eerst de Jordaanse grenswachten dus passeren. Vlak voor de grens stopt het perskonvooi en houdt halt bij het 'Bagdad-café' in het plaatsje aan de grens. In dat café, met veel neonlicht, CNN op een lawaaige tv met veel ruis, hielden we iets wat op een beraad moest lijken. Al snel klinkt het dat het geen zin heeft om nu de grens proberen over te steken. Pas om twaalf uur 's middags de volgende dag zou de grens misschien open gaan. We besluiten om in het stoffige grensplaatsje te overnachten in een huis dat NOVA-collega Tom Kleijn vier keer eerder heeft gehoord. Het huisje is te vies om aan te pakken: alles plakt zit onder een laag vuil. De wc is zo smerig, dat elke aandrang om er iets op te doen meteen verdwijnt.

Cameraman Peter en ik bevonden ons op twee bedden met plakkerige dekens. De spiraal van mijn bed zakt helemaal in elkaar als ik erop ga liggen. Maar de slaap verdrijft elke andere emotie.

Perskaravaan

's Ochtends om elf uur proberen we redelijk uitgerust richting grensovergang te gaan. Maar al snel blijkt het daar een enorme puinhoop te zijn. De grenswachten lopen nerveus heen en weer als de enorme perskaravaan voor de slagbomen neerstrijkt. Alleen de journalisten die al een visum voor Irak hebben mogen erdoor. De rest moet wachten. Heel lang wachten.

Onmogelijk

Ook wij hebben geen visum, want de Iraakse ambassade in Amman functioneerde niet meer. De mensen daar konden geen contact meer krijgen met Bagdad en hadden zichzelf onmiddellijk op non-actief gezet. Een visum krijgen was dus onmogelijk.

Opluchting

Uren verstrijken aan de grens. De zon is heter dan heet. Er wordt gepraat, gescholden, gebeld, nog een keer gepraat, opnieuw gescholden, maar de grenswachten geven geen krimp. Toch, na vier uur wachten gaan de slagbomen open als er een konvooitje van CNN arriveert. Om een of andere reden mag nu ook de rest door. Opeens kunnen alle auto's doorrijden. Maar de opluchting en pret duren maar 500 meter.

Om gek van te worden

Even verderop wacht een nieuw opstapel: alle journalisten moeten opnieuw stoppen om ter plekke een visum voor Irak aan te schaffen. En ze moeten ook gelijk hun uitvoerbelasting betalen. Wat volgt is opnieuw een urenlang wachten en een evenlange kakofonie, gedrang, geduw en getrek van journalisten die allemaal tegelijkertijd een stempel in hun paspoort willen hebben. De Jordaanse ambtenaren zweten zich een hoedje en proberen de journalistenmeute in beteugeling te houden. Wij zijn intussen al helemaal ondergedompeld in dit moeras van bureaucratie. En willen terug. Het is om gek van te worden. Na opnieuw drie uur wachten hebben we eindelijk alle formaliteiten doorlopen. We hebben zelfs een verklaring ondertekend waarin we aangeven dat we op eigen risico de reis naar Bagdad willen aanvaarden, ook al gaan we via een bijzonder gevaarlijke snelweg.

Verlaten grenspost

Het is inmiddels zo laat geworden dat het niet veel zin meer heeft om verder te rijden. Want in het donker naar Bagdad rijden is vragen om moeilijkheden. De journalistencolonne – er rijden inmiddels zo'n 61 jeeps mee – houdt halt bij een verlaten grenspost van de Iraakse autoriteiten.

Saddam fier overeind

Saddam Hoessein is hier nog niet van zijn voetstuk gevallen. Zijn portret aan de grens is nog ongeschonden en zijn standbeeld staat nog fier overeind. Het gebouw zelf is inmiddels door de Irakezen geplunderd. We houden halt op het moment dat de laatste Irakese bewoners van het plaatsje het gebouw hebben leeggehaald. Alles in het gebouw wijst op een chaotisch vertrek: de theekopjes zijn nog half gevuld, in de keuken ligt een berg aardappels en wat gesneden tomaten, en in het kamertje ligt een herdershond. We brengen de hond wat mineraalwater in een bak, dat hij gretig opdrinkt.

Blinkende kroonluchter

Overall is het een enorme puinhoop: papieren, formulieren, paspoorten, portretten van Saddam, en zowaar wat anti-tankgranaten, mijnen en een paar staven dynamiet worden in het gebouw gevonden. De zitkamer van de grenspost is nog zo goed als onaangetaast. De kristallen kroonluchter blinkt volop en op de sofa ligt een Britse journaliste aantekeningen te maken. Willem Lust heeft intussen in het grensgebouw een slaapkamer gevonden en geclaimd. De slaapkamer heeft een tweepersoons bed en een douche met warm water. Wat een luxe opeens in al deze chaos.

Paniek

We besluiten om zo snel mogelijk van de douche gebruik te maken. En dat is ook maar gelukkig ook, want tien minuten later is er opeens een kleine paniek in het journalistenkamp bij het verlaten grenspostje. Journalisten hebben namelijk een bewoner met een geweer gezien en dat schrikt zo af dat binnen no time iedereen in zijn auto is gesprongen en wegrijdt. De colonne verhuist 500 meter verderop, naar een vluchtelingenkamp waar nog geen vluchteling te zien is.

Vluchtelingen

Wij bezetten het vluchtelingenkamp. De journalisten strijken neer en de nacht in Irak is een mengeling van kampvuren, tonijn uit blik, satelliettelefoons, Arabische muziek en journalisten die met een zaklantaarn om hun hoofd gebonden rondlopen.

Willem, Peter en de chauffeur slapen buiten onder de blinkende sterrenhemel, ik slaap op de achterbank van de auto. Morgen Bagdad. Nou ja... zou het echt lukken?

Vrijdag 11 april: Het lijkt wel een surrealistische oorlogsfilm

Het slapen op de achterbank van onze Chevrolet is allesbehalve comfortabel. En al helemaal niet als onze chauffeur om drie uur 's nachts ook in de auto stapt omdat het buiten te koud is. Zijn gesnurk verdrijft elke slaapaanval.

"Het valt allemaal wel mee"

Om vijf uur 's ochtends is dit journalistenkamp aan de kant van de weg al wakker. Overal om me heen worden biscuitjes als ontbijt gegeten; wij houden het op een Snicker. Bij de Iraakse grensovergang staan in de eerste ochtendzon opeens twee Amerikaanse soldaten de paspoorten te controleren. De Amerikanen hebben geen last van een ochtendhumeur want met elke journalistenauto wordt een vrolijke babbel gemaakt. "Is de weg naar Bagdad gevaarlijk?" vraagt onze chauffeur. De soldaat lacht wat. "Tot 150 kilometer voor Bagdad moeten er geen problemen zijn. Over de plaats Ramadi zijn journalisten wat sceptisch; maar volgens mij valt het allemaal wel mee," relateert de lollige Amerikaan de gevaren onderweg.

Zand, overal zand

Met een konvooitje van tien auto's rijden we Irak in. Zand, zand, overal zand. De zesbaans snelweg is zo goed als verlaten. Af en toe stuiven we langs uitgebrande Iraakse tanks en andere voertuigen. Eén brug is door bommenregen half verwoest; in het asfalt gapen levensgrote kraters. Het lijkt een beetje op een surrealistische oorlogsfilm.

Prooi

Op het moment dat we denken dat alles relatief soepel verloopt (we stuiven met 150 km per uur over de Iraakse autoweg) gaat het plotseling faliekant mis. Ons konvooi stopt op zo'n 150 km voor Bagdad bij een benzinepomp. Als we bijna aan de beurt zijn, stuiven er opeens drie opgewonden Irakezen het kantoortje uit, hun kalasjnikov zwaaiend in de hand. Ze jagen een groep Koreaanse en Japanse toeristen voor zich uit; één Koreaanse journalist is door een Irakees op zijn gezicht geslagen. De sfeer is opeens uiterst driegend. De Irakezen schreeuwen en tieren; de journalistenauto's scheuren weg. Wij ook, maar in plaats van rechtsaf te slaan, zoals de anderen doen, draait onze chauffeur linksaf en rijdt recht in de armen van de gewapende Irakezen. We proberen nog vliegensvlug om te draaien. Maar we verliezen snelheid doordat we drie gestrande en doodsbanige collega journalisten in de auto nemen. Ze zijn in de paniek hun jeeps kwijtgeraakt en als wij ze niet meenemen, dan zijn ze een te gemakkelijke prooi voor de tierende Irakezen.

We komen met een propvolle auto niet ver. Een ander groepje gewapende Irakezen springt voor onze auto. We moeten stoppen, onze handen omhoog doen en één voor één uitstappen. Aan de kant van de weg moeten we met zijn allen knielen. Hoewel het misschien merkwaardig klinkt, voel ik me geen moment echt bedreigd of in paniek. Willem Lust en ik hebben tijdens een cursus in Wales precies deze situatie geoefend: wat te doen als je in je auto door gewapende mannen wordt overvallen? Willem en ik passen blindelings het geoefende in de praktijk toe: rustig blijven, geen angst uitstralen, contact proberen te maken en op het gevoel van je belagers werken.

"You are safe with me"

De nog altijd schreeuwende Irakezen zien in ons een lekkere en gemakkelijke prooi. Eerst moeten we ons kogelvrije vest afgeven, cameraman Peter van der Linden is zijn leren riem in een mum van tijd kwijt. Eén jongen probeert mijn buidel met duizenden dollars, pers- en creditkaarten af te doen, maar dankzij mijn veiligheidsslotje lukt hem dat niet. En dan duikt er plotseling een oudere man op die de gewapende Irakezen uitfoetert en ons weer in de auto zet. Zelfs onze kogelvrije vesten pakt hij weer terug. Na hard schreeuwen lukt het hem met ons weg te rijden; een Irakees grist nog op het laatste moment de verrekijker van Willem uit de auto, maar a la. "I'm sorry," zegt de man, "they are crazy you know, but you are safe with me."

Heer en meester

Onze redder blijkt een official van de regeringspartij Baath te zijn. In dit gebied zijn de volgelingen van Saddam nog heer en meester. Er is geen Amerikaan te zien. Onze auto wordt door twee trucks met zwaarbewapende Irakezen begeleid. Een van de collega's die we in de paniek hebben opgepikt, blijkt een Amerikaan te zijn. Hij is zelf zo slim om zich voor Canadees uit te geven.

Stemming slaat om

De man van de Baathpartij brengt ons naar zijn kantoor. Daar worden we vriendelijk ontvangen met water en sigaretten. Als we vertellen dat we uit Nederland komen en dat we óók hier zijn om de Iraakse kant van het verhaal te horen, slaat de stemming om.

Bureaucratie werkt op volle toeren

We worden, weer onder gewapende begeleiding, naar het hoofdkantoor van de Baathpartij in de stad Ramadi gebracht. We worden opgewacht door jongetjes in legerkleding, een oudere man met een kalasjnikov en wat gespannen bleek ogende soldaten. We doen in het hoofdkantoor weer ons verhaal en het hoofd van het kantoor belt nu naar het kantoor van de speciale veiligheidsdienst. De Irakese bureaucratie werkt op volle toeren. We worden op het kantoor van de veiligheidsdienst verwacht en moeten daarna een huis filmen dat afgelopen nacht door de Amerikanen zou zijn gebombardeerd. Wij beloven dat te doen.

Het gaat goed

De sfeer wordt steeds relaxter; onze belagers van een uurtje geleden roken nu al grapjes makend onze sigaretten. Het gaat goed, concludeer ik intern.

De veiligheidsdienst is zo met ons klaar. We zijn van harte welkom om de "nieuwste gruweldaad van de Amerikanen" te filmen.

Miljoenen Osama's

Op eigen houtje rijden we naar de plek des onheils. We worden begroet door de zoon van sjeik Al Karabeet. De sjeik runt in Irak een liefdadigheidsinstelling voor de armen en is in eigen land zeer gezien. Zijn 'big house', een groot gebouw waar de armen voedsel en onderdak krijgen is volgens de zoon door vier Amerikaanse bommen getroffen. De zoon hijgt van de emotie en opwinding. "Er zaten alleen maar vrouwen en kinderen hier!" roept hij met overslaande stem in mijn microfoon. "Er waren nul militairen aanwezig en wij hebben zelfs helemaal niets te maken met de Baathpartij. Dit is een misdaad, waar de Amerikanen voor zullen bloeden. Dit zal miljoenen Osama Bin Laden's teweeg brengen." Om de zoon van de sjeik heeft zich een grote menigte verzameld. "Dood aan Bush," scandeert de massa. We besluiten ons uit het gedrang terug te trekken. Maar we moeten eerst filmen hoe het nieuwste slachtoffer uit de puinhopen wordt geborgen. Peter en ik stappen op de brokstukken en zien uit de stoffige stenen een hoofd steken. We besluiten alles discreet te filmen en Peter zoemt verstandig uit als de Irakezen het gezicht van de dode voor de camera optillen. Het blijkt de neef van onze man te zijn. "Ik kan het niet aanzien", huilt hij.

Eigen kamer

Met een tollend hoofd van alle indrukken vervolgen wij daarna de laatste 150 km naar Bagdad. Het zijn sinistere en akelige kilometers: overal uitgebrande tanks en wagens, in puin geschoten gebouwen, donkere rookwolken aan de horizon, kogelhulzen op het asfalt en een brandend lijk op de weg. Onderweg komen we ook overal plundersaars tegen. Ze hebben het even voorzien op onze auto, maar onze chauffeur weet zich razendsnel uit de voeten te maken. "Ik ben vroeger chauffeur bij de politie geweest," vertelt hij later. Het is ook dankzij hem dat we een hotel weten te vinden in Bagdad. Alle bekende hotels zitten tjokvol, maar een vriend van de chauffeur opent voor ons zijn hotel. We hebben allemaal een eigen kamer, met bad.

Stress

Peter en ik monteren onder grote stress acht minuten voor Netwerk; Willem Lust doet vandaag de kruisgesprekken. Morgen is het andersom. Het is een genot om met een professional als hem samen te werken.

Welkom

's Avonds later op mijn kamer hoor ik, ver weg, inslagen van granaten en geweervuur. Welkom in "bevrijd Bagdad."

Zaterdag 12 april: Bagdad: zo moet de hel eruitzien

Opwindend in de straat van ons hotel: op het braakliggende stukje grond slaan Amerikaanse soldaten hun kamp op. De buurt loopt uit om de boys met rugzakken gade te slaan. Mijn gevoelens zijn gemengd; aan de ene kant is het wel lekker veilig zo'n troepenmachtje inclusief pantservoertuig in je achtertuin, aan de andere kant kan deze Amerikaanse aanwezigheid granaataanvallen van de Arabische Fedayeen-strijders uitlokken.

Geweren

Alle straten in deze buurt hebben provisorische wegblokkades opgeworpen. Met banden, stenen, blikken, oude wrakken en ander materiaal proberen de bewoners plundersaars uit de buurt te houden. In mijn straat patrouilleren de bewoners zelfs met geweren. De 'bevrijding' van Bagdad heeft voorlopig de problemen in de stad alleen maar vermenigvuldigd voor veel bewoners. Behalve de chaos en anarchie in de stad is ook bijvoorbeeld het brood veel duurder geworden.

Gevaarlijke route

In het Palestine hotel loop ik een paar uur rond om met zoveel mogelijk mensen te praten. Ik ontmoet zowaar een Zweedse journalist, die ik een maand geleden op mijn eerste dag in Koeweit was tegengekomen. Hij is via Basra naar Bagdad gereden, en volgens zijn verhalen is deze route veel veiliger dan het traject Ammen-grens-Bagdad dat wij hebben afgelegd.

Ontmoeting met Saad

Ik ontmoet ook Saad al Saade, een 42-jarige Iraakees die jarenlang in het Irakese leger heeft gevochten, onder andere tegen Iran in de jaren tachtig, en die nu voor de Amerikaanse Tiger-brigade resten van het Irakese leger opspoort en vernietigt. Saad kent vele generaals en VIPs uit de Baath-partij. Hij spreekt perfect Engels en vertelt honderduit over zijn haat tegen Saddam Hoessein. De verdreven grote leider heeft volgens hem Irak kapot gemaakt en hij prijst de Amerikanen en Britten die Saddam hebben verdreven. 'Al waren het de Chinezen geweest, of de Russen, of van mijn part de nazi-troepen uit het Derde Rijk, als aan het bewind van Saddam Hoessein maar een einde wordt gemaakt', beweert hij.

Saad neemt me mee naar de oever van de rivier de Tigris en wijst naar de overkant. 'Dat was verboden gebied voor ons. Saddam Hoessein had die oever voor zichzelf geclaimd.'

Saddams elitetroepen

Plotseling ontdekt hij een gebouwtje, waar lukraak opengebroken munitiekisten liggen. Het blijkt het onderkomen te zijn geweest van Saddams elitetroepen. Binnen ligt nog van alles: patronenhouders, gebruiksaanwijzingen, onderdelen van machinegeweren, olie om de geweren te smeren, en achter een kast tientallen en tientallen gasmaskers.

Saad is helemaal in zijn element en onderzoekt alles. We spreken af dat ik snel een verhaal met hem ga maken, en dat hij probeert vroegere VIP's onder het Saddam-regime voor mijn camera te krijgen.

Open mind

Terug in het Palestine hotel drink ik een Pepsi-Cola met Fince, een 24-jarige moslim uit het Amerikaanse leger. Hij is hier al drie weken en heeft geen flauw idee wat er allemaal om hem heen gebeurt. De soldaten van Bush krijgen nul informatie over het verloop van de oorlog. Ik moet Fince vertellen dat de Amerikanen die nu zo braaf dit hotel bewaken, een paar dagen geleden nog hier drie journalisten hebben gedood met tankgranaten. Gelukkig kan Fince mijn sceptis begrijpen. 'Ik heb een open mind' lacht hij.

Zoon van negen dagen

Hij zit te springen om naar huis te kunnen bellen. Toen Fince naar Koeweit vertrok was zijn eerste zoon negen dagen oud. Sindsdien heeft hij geen telefonisch contact meer kunnen hebben, want opbellen mogen soldaten niet. Fince houdt hoop. 'Ik heb in dit hotel de beroemde tv-presentator Dan Rather zien rondlopen. Dus misschien kan ik op zijn satelliettelefoon wel bellen', zegt hij.

Bagdad blijft intussen in alle hevigheid een stad van absolute chaos. Collega Willem Lust maakt in de stad imponerende opnamen van de plundering van een Iraakse televisiestudio. Bankstellen, elektrische kacheltjes, televisietoestellen, mengpanelen, studiocamera's, alles wordt geript en gejat. Wat de Irakezen met die technische spullen moeten? Dit is plunderen om het plunderen.

Elders in de stad zie je nog steeds brandende winkels, geplunderde gebouwen, lijken in auto's. Verwarring en chaos. Bagdad implodeert in het machtsvacuüm. Zo moet de hel eruitzien.

Zondag 13 april: Bezoek aan een ziekenhuis

Ons hotel stinkt naar vieze mannen. Sinds vanochtend huppelen er mariniers ons hotel binnen om te komen douchen. Ze bivakkeren op het stukje braakliggende grond tegenover het hotel en onze chauffeur heeft zijn Amerikaanse vrienden uitgenodigd om een douche te nemen. Het is geen overbodige luxe, want sommigen hebben in drie maanden geen douche gezien. En dat is ook te zien én te ruiken.

Aparte kamer voor chocola

Als gelukkige en blozige jongetjes keren ze uit de doucheruimte terug. Wat een kids zijn het toch! Door hun president een oorlog ingestuurd in een land waar ze in de verste verten geen kennis over hebben. Mariniers vertellen intussen stoere verhalen over de verovering van Saddams paleizen. Hoe ze daar kinderkamers vol Amerikaanse spullen tegenkwamen, zoals Walt Disneyspeelgoed en posters van popsterren. En hoe ze in het paleis een aparte kamer voor de opslag van chocolade ontdekten, en vervolgens dagenlang chocolade aten.

Schuchtere jongens

Zonder helm en zonder geweer in de aanslag zijn het best aardige, schuchtere en vaak wat naïeve jongens. Ik moet de neiging onderdrukken om ze lastige vragen te stellen. Zoals: waar zijn nu die enorme hoeveelheden massavernietigingswapens die Saddam Hoessein zou hebben? Was dat niet ooit dé reden van Bush en Blair om Irak binnen te denderen? Maar och, ik twijfel. Zij doen slechts wat hen wordt opgedragen. Slapen op de grond, zonder douche en zonder mogelijkheid om even naar huis te bellen.

Razend op de Amerikanen

Terwijl ons hotel een soort openbaar Amerikaans washuis wordt ga ik op pad met de Belgische arts Geert van Woorter. Deze 44-jarige arts werkt voor de Belgische organisatie 'Geneeskunde voor de Derde Wereld', een variant dus van Artsen Zonder Grenzen. De Belgische dokter is al een maand in Bagdad en bezoekt ziekenhuizen om te kijken hoe de situatie is. Hij is razend op de Amerikanen, die volgens hem helemaal niets deden om het plunderen van ziekenhuizen tegen te gaan. Een schande vindt hij het helemaal dat Amerikaanse soldaten zonder pardon een ambulance beschoten waarin hij en twee gewonde Irakezen zaten. De Irakezen overleefden het niet. Toen de Belgische arts woedend verhaal ging halen bij de Amerikanen kreeg hij te horen dat de ambulance wellicht vol explosieven had kunnen zitten. 'Een grove schending van de Geneefse Conventie, maar daar hebben de Amerikanen lak aan', foetert de Belg.

Angst en pijn

We bezoeken met hem in Aleoor een ziekenhuis in de wijk Sholwa, de wijk waar in het begin van de oorlog een bom op een markt werd gegooid en tientallen mensen omkwamen. Hoe beschrijf je het van angst en pijn verwrongen gezicht van een meisje, dat op een explosief is gestapt en nu met grote, ontstoken, open wonden aan de benen in bed ligt? De kans is groot dat het meisje een been moet missen.

Raar of slap

Dokter Geert deelt tekeningen uit die Belgische kinderen voor hun Iraakse leeftijdsgenoten hebben gemaakt. 'Vrede' staat er op de tekening waarmee een zwaargewond jongetje speelt. 'Als ik soms een lach kan zien bij één van de gewonde kinderen ben ik al gelukkig' zegt dokter Geert. 'En de mensen die dat raar of slap vinden, kunnen wat mij betreft de pot op.'

Hartverscheurend gehuil

Uit de gang klinkt opeens hartverscheurend gehuil. Een moeder heeft net gezien hoe haar zevenjarig zoontje overlijdt. Ook hij was op een explosief gestapt. De moeder valt flauw van emotie. Met water wordt ze bij kennis gebracht, maar haar verdriet gaat door merg en been. Dokter Geert fotografeert het tafereel. 'Omdat mensen anders thuis niet

willen geloven wat er hier met een zogenaamde propere oorlog gebeurt' legt hij uit. Als ik hem vraag hoe hij dit allemaal dag in dag uit kan verwerken, loopt hij huilend weg de kamer in. Ook ik kan mijn tranen niet meer de baas. Cameraman Peter van der Linden, mijn chauffeur en bodyguard hebben het ook te kwaad. 'Ik ben blij dat jullie zo met ons meevoelen' zegt een oude man met betraande ogen.

Maandag 14 april: Op stap met een ex-militair

Na de Amerikaanse soldaten, de vredesactivisten... In de lobby van ons hotel krijgen we bezoek van Cynthia en Kathy. Twee oudere vrouwen uit de Verenigde Staten. Ze maken deel uit van de wereldwijde actiegroep "Iraq Peace Team." De groep bestaat al jaren en probeerde eerst de economische sancties tegen Irak op te heffen en daarmee een oorlog tegen Saddam Hoessein te voorkomen. Hoewel beide doelstellingen natuurlijk jammerlijk zijn mislukt, gaat de actiegroep onverdroten verder.

Niets tegen plunderingen

"We bezoeken ziekenhuizen, kijken op plaatsen die geplunderd zijn en schrijven daarover een nieuwsbrief op internet," zegt Cynthia terwijl ze een kopje thee drinkt. Ze klaagt er over dat de Amerikaanse media de groep bijna negeren. "Die willen alleen maar de stoere verhalen over de vrijheid, maar ze zwijgen over het feit dat de Amerikanen helemaal niets deden tegen de plunderingen! Niets! Terwijl je als bezetter van een land toch verantwoordelijk bent voor de openbare orde." Ik kan er niets tegenin brengen.

'Grachtengordel' van Bagdad

Ik bezoek de Iraakse ex-militair Saad al Saade, die ik twee dagen geleden in het Palestine hotel heb gesproken. Hij laat me de wijk zien, waarin hij woont: al in de jaren zestig voor officieren in het Iraakse leger. De huizen nemen soms paleisachtige proporties aan. Mijn gastheer is nog altijd even bot als blufferig. Hij hééft al grootspraak en intimidatie, maar de man verstiért het. Hij stelt me voor aan zijn bureu: dokters, advocaten, generaals uit het leger. Dit is de 'grachtengordel' van Bagdad; hier huist dus Iraks intellect en dus ook Iraks toekomst.

"We moeten afwachten"

Maar de angst voor Saddam Hoessein is met de Amerikaanse inval niet verdwenen. "Misschien maken Bush en Saddam wel een deal en komt Saddam weer terug aan de macht," zegt een chirurg. "Voorlopig voel ik me zeker niet bevrijd. Ik heb geen baan meer, geen inkomen, geen water en geen elektriciteit. Of het allemaal beter wordt zoals de Amerikanen zeggen? We moeten afwachten."

Enige familie

Tijdens onze wandeling door de buurt komen we ook Amerikaanse soldaten tegen die een medisch centrum bewaken. Aan de poort staat Chris, een aardige knul die goede herinneringen zegt te hebben aan Amsterdam. Hij vraagt naar mijn visitekaartje omdat hij na de oorlog wil mailen met me. Hij vraagt of ik in Amerika zijn grootmoeder kan bellen met de satelliettelefoon, zij is de enige familie die hij nog heeft.

Grootmoeder

Ik bel zijn grootmoeder een paar uur later en de vrouw schreeuwt het uit van blijdschap als ze over Chris hoort. "U kunt niet beseffen hoe gelukkig u mij heeft gemaakt. Kiss you," jubelt ze uit.

Ruimte

Bij het Palestine hotel stuit ik op een anti-Amerika demonstratie van ongeveer vijftig Irakezen. "USA, go away", roepen ze tegen de Amerikaanse soldaten die langskomen. En: "US Alibaba", verwijzend naar Alibaba en de veertig rovers. Voor de honderden en honderden journalisten aan de overkant van de straat zijn dit makkelijk te maken beelden en verhalen. Daar zullen Bush en Blair niet gelukkig mee zijn. Maar aan de andere kant: in hun nieuwe en democratische Irak moet er toch ruimte zijn voor vrijheid van meningsuiting.

Dinsdag 15 april: Lekker begin van de nieuwe democratie

Er hangt en nerveuze sfeer in de stad. De afgelopen dagen leek Bagdad zich los te worstelen uit de allerergste greep van de anarchie, maar vandaag is er weer veel geschiet, nieuw geplunder en gespannen Amerikanen. Misschien heeft het te maken met een kleine zandstorm, die de stand onder een oranje stoflaag bedekt.

Harnas

's Ochtends regent het zelfs even. We zijn nu aan het filmen in een van de beste buurten van Bagdad. De buurt van ex-legerkapitein Saad al Saade, die met zijn familie, zijn fortuin en zijn arrogante bluf tot de Iraakse elite behoort. Hij is een van degenen die het nieuwe Irak gestalte moet geven. Maar voorlopig jaagt hij iedereen tegen zich in het harnas. Amerikanen hebben iemand uit de buurt aangesteld die het gezag moet herstellen. Maar onze ex-legerkapitein kent de man niet en weigert orders van hem te ontvangen. "No fucking way!" foetert hij. Het begint al lekker in deze nieuwe democratie...

Heerlijke tv

Het leukste moment van de opname is als onze man in een buurtschool een groepje Amerikaanse mariniers tegenkomt. In hun nabijheid uit de Iraakees kritiek op de slappe houding van de Amerikanen tijdens de plunderingen van de afgelopen dagen. De mariniers zijn overduidelijk 'pissed off' en voor onze camera ontspint zich een pittige discussie. "Heerlijke tv," concluderen cameraman Peter van der Linden en ik.

Lunch

Als de opnamen achter de rug zijn, mogen we niet weg van onze gastheer. Zijn vrouw bereid namelijk een lunch voor ons en het zou een enorme belediging zijn als we zouden vertrekken. We blijven dus anderhalf uur extra zitten en de ex-kapitein houdt in de tussentijd een monoloog over de koran, de Palestijnen en de algemene problematiek in het Midden-Oosten. Onze chauffeur sukkelde in slaap.

Voorbij is de rust

Terug in ons hotel merken we dat het steeds drukker wordt. Voorbij is de rust. Amerikanen, Ieren en Iraniërs maken het hotelletje vol. De baas heeft de prijzen van de kamers razendsnel verdubbeld. Zo gaat dat nu eenmaal in een oorlog.

Zorgen

In de avond bel ik met mijn vriend Marc. Ik weet dat hij en mijn familie en vrienden zich soms grote zorgen maken, dus ik probeer hem elke dag te spreken. Ik koester het vooruitzicht hem straks weer in de armen te sluiten. Maar eerst deze Bagdad-klus afmaken.

Woensdag 16 april: Ohmar wil iets van zijn leven maken

Televisie! Na dagen en dagen verstoken te zijn geweest van informatie over de wereld in het algemeen en de strijd in Irak in het bijzonder, is het venster op de aarde voor ons weer geopend. Ons onvolprezen hotelletje heeft een satellietschotel op het dak gezet zodat we nu in onze kamers naar BBC-World kunnen kijken. En dus stroomt het nieuws in een eeuwigdurende herhaling over ons heen. Heerlijk! En nu ook de altijd humoristische collega Willem Lust van NOVA via de laptop en de satelliettelefoon faxen weet te sturen en ontvangen, lijkt de wereld helemaal ontsloten te zijn.

Behelpen

De afgelopen dagen was het natuurlijk behelpen geweest met het verzamelen van informatie. Via de wereldontvanger bereikte het nieuws krakend ons hotel, voor de rest moesten we het doen met zoveel mogelijk gesprekken met Irakezen in de stad, met Amerikaanse soldaten en hun voorlichters en met de talrijke collegae in het Palestine hotel. In tijden van oorlog kom je toch niet echt toe aan het principe van check en dubbel-check...

Kleine bazaar

Het Palestine hotel is intussen behalve het bolwerk voor de media, soldaten en Iraakse VIP's, ook een kleine bazaar geworden. Buiten staan overal stalletjes waar je frisdrank, water, snoepgoed en souvenirs kunt kopen. De bij het hotel gelegeerde mariniers maken er dankbaar gebruik van en onderhandelen driftig met de verkopers over de prijs.

Gelijk opgepakt

Binnen in de bar van het hotel ontmoet ik bij toeval Ohmar. Hij wacht al uren op zijn broer die bij de Amerikaanse soldaten een baantje als vertaler zoekt. Ohmar, 28 jaar, is computerdeskundige; hij heeft zijn diploma's van zijn universiteit voor zich op het tafeltje liggen. Voor de oorlog werkte hij in de computerbranche. Maar in het land waar e-mailen en mobiele telefoons verboden waren, was dat geen opwindend werk. Ohmar verveelt zich nu stierlijk. Hij maakt een nerveuze indruk als ik met hem praat. Later snap ik waarom. Ik ben de allereerste buitenlander in zijn leven waarmee hij praat. "Vroeger was dat verboden", zegt hij. "Als je met een vreemdeling praatte werd je gelijk opgepakt. Praten over Saddam Hoessein mocht al helemaal niet. Je sliep, je werkte van acht uur 's ochtends tot twaalf uur 's nachts, ging eten en daarna weer slapen. Heel af en toe ging ik uit met mijn vrienden, maar je was er altijd beducht voor om iets verkeerd te doen. Dat kon je dood betekenen."

'Fuck Saddam'

Het kost hem enige moeite, maar hij klinkt bijna opgelucht als hij zijn vroegere grote leider hardop omschrijft als 'Fuck Saddam'. Maar echt dankbaar is hij de Amerikanen niet voor de aanval. "Ze komen alleen maar voor onze olie en om ons geld te stelen", zegt hij met een schuine blik op een marinier die zwaarbewapend langs komt lopen. "Wat nu bevrijding? Ik geloof ook helemaal niet dat de soldaten straks weg gaan. Ze willen vast hier blijven om hun invloed uit te oefenen."

Bang voor burgeroorlog

Ohmar trommelt zenuwachtig met zijn vingers op het tafeltje. Zijn donderbruine ogen stralen een beetje radeloosheid uit. "Ik wil wat van mijn leven gaan maken", vertrouwt hij mij toe. "Jij bent journalist, reist, hebt een huis en ontmoet andere mensen. Ik heb nog niets van mijn leven kunnen maken. Ik wil me nuttig voelen. Ik wil daarom weg uit Irak. Ik ben bang voor de toekomst hier. De Irakezen zijn alleen maar bezig wie nu de macht moet krijgen. Volgens mij kan dat wel eens uitdraaien op een burgeroorlog."

Email

Zijn broer komt aanlopen: de Amerikaanse soldaten hebben hem niet gekozen als vertaler. Morgen waagt hij een nieuwe poging. Ohmar staat op en neemt afscheid van mij. "Ik hoop dat ik je snel een e-mail kan sturen", zegt hij met een lachje.

Donderdag 17 april: Van oorlogsheld tot taxichauffeur

In zijn glimmende, gele taxi komt hij bij ons hotel aanrijden: de 46-jarige Ahnad Shaker, ex-straaljagerpilot, vijfmaal onderscheiden voor zijn strijd in de jaren tachtig tegen Iran, waarvan drie keer persoonlijk door Saddam Hoessein zelf. Ik heb hem stomtoevallig een paar dagen geleden ontmoet en hij wil nu met onze satelliettelefoon even naar zijn familie opbellen in Heerenveen.

Pure armoede

Achnads verhaal is bizar: na veertien jaar krijgsgevangenschap in Iran, kwam hij vorig jaar januari terug in Bagdad. In plaats van de 1500 dollar per maand die hij als 'squadron leader' verdiende, kreeg hij van het regime slechts drie dollar per maand pensioengeld. Uit pure armoede heeft Achnad toen één van zijn twee huizen verkocht en een nieuwe gele taxi aangeschaft. Nu is hij de godganselijke dag taxichauffeur uit bittere noodzaak.

Camera stuk

Cameraman Peter van der Linden en ik stappen in zijn taxi om bij hem thuis opnamen te gaan maken. Maar na nog geen kilometer hoor ik Peter op de achterbank schelden: het voedingsapparaat van de camera is stuk, zodat we niet verder kunnen filmen. We moeten terug naar het hotel, zodat hij de camera kan repareren.

Keihard geweld

Terwijl Peter al vloekend en tierend aan de slag gaat, praat ik met Achnad verder over zijn verleden. In 1988 werd de straaljagerpilot door een Iraanse raket uit de lucht geschoten, opgepakt door het Iraanse leger en voor acht maanden eenzaam opgesloten in een donkere cel, waar hij soms met keihard geweld werd ondervraagd. Na twee jaar in een krijgsgevangenenkamp leek hij even vrij te komen. Maar de gevangenenruil met Irak mislukte, doordat Saddam Hoessein geen Iraanse luchtmachtofficier terug wilde wisselen voor Achnad.

Lijden en eenzaamheid

Er volgden twaalf zware jaren in een zeshonderd jaar oude gevangenis ergens tussen de bergen in Iran. Met veel afzien (min twintig graden zonder warme kleren), veel lijden en veel eenzaamheid. Om de tijd te verdrijven, leerde Achnad de hele Koran uit zijn hoofd, van voor naar achteren. Vorig jaar kwam hij dan eindelijk vrij, dankzij een nieuw verdrag tussen Irak en Iran. Zijn kleine kinderen waren na zoveel tijd jonge volwassenen geworden.

Doodgezwegen

Wat hem steekt is dat Saddam Hoessein en de zijnen hem zo keihard hebben laten vallen. Tijdens de oorlog tegen Iran was hij jarenlang een held van het regime, toen het misging werd hij genegeerd. Doodgezwegen. Achnad voelt zich verraden.

Medailles

Zijn verhaal maakt indruk op me. Gelukkig heeft Peter zijn camera weer aan de gang gekregen, zodat we na een lange autorit (de files in Bagdad nemen met de dag toe) in Achnads huis kunnen filmen. Het mooiste moment is als hij zijn onderscheidingen laat zien, die hij van Saddam Hoessein heeft gekregen. Gelukkig heeft Achnad ook nog grote kleurenfoto's, waarop te zien is hoe de grote leider de luchtmacht-piloot de medailles opspeldt. Aan de gaatjes te zien zijn de foto's lange tijd ergens opgehangen geweest in huis. Maar de trots van toen is vervangen door de bitterheid en woede van nu.

Genoeg van bommen

Ik vraag Achnad hoe zijn ideale toekomst er in Irak uitziet. "Dat ik piloot wordt in de burgerluchtvaart", zegt hij. "Ik hoef geen straaljagerpilot meer te zijn, want ik heb

genoeg van oorlogen, van vechten, van bommen. Ik wil samen met mijn familie kunnen leven in vrede.”

‘We komen irriteren’

Ik monteer met Peter het verhaal voor Twee Vandaag. 's Avonds om half elf heb ik nog een live gesprek met Netwerk. Bij het Palestine hotel kom ik tot mijn stomme verbazing Twee Vandaag-collega Jelle Visser en cameraman Marc de Warem tegen, waarmee ik tweeënhalve week in Koeweit heb samengewerkt. Ze zijn vanuit Koeweit Irak binnengekomen en verblijven nu even in Bagdad om hun opnamen per satelliet naar Nederland te stralen. “We komen je weer even irriteren”, lacht cameraman Marc.

Feyenoord

Mijn aimabele adjunct-hoofdredacteur Thomas Ruigrok maakt 's nachts mijn dag helemaal goed, door op te bellen en te vertellen dat Feyenoord met 1-0 heeft gewonnen van Ajax in de halve finale van de KNVB-beker. Het nieuws van BBC-World had vanochtend nog gemeld dat Ajax met 0-1 had gewonnen. Foutje dus. Ik ben er blij mee.

Balletje

Als ik wil gaan slapen hoor ik op straat rare geluiden. Zouden het Fedayeen-strijders zijn die rondsluipen? Ik schuif het gordijn een stukje open en zie op straat twee jongens een balletje overtrappen. Dat kan dus ook in Bagdad.

Vrijdag 18 april: Hoe snel kan het gaan

Bij de prikkeldraad-afzetting van het Palestine hotel klampt hij me aan met priemende ogen: "Sir, sir, please!" Ik denk weer met één van de tientallen verkopers van sigaretten, whisky, cola of prullaria van doen te hebben, dus ik wil al doorlopen. Maar de man blijft aandringen. "Sir, sir, please!" Hij haalt een foto van een man uit een enveloppe. "Dit is mijn broer. Zeven maanden geleden is hij plotseling verdwenen. Waarschijnlijk opgepakt door de politie. Sindsdien weten we niet meer of hij in leven is en waar hij is."

Ziek van geworden

Ik nodig de man met de priemende ogen uit om later in de tv-kamer van ons hotel wat te komen drinken en zijn verhaal te vertellen. Hij heet Harach, zijn broer Karlo had een kapperszaak voor vrouwen in Bagdad. Hij was niet politiek actief en ontmoette ook geen buitenlanders. Toch verdween hij van de ene op de andere dag. En na hem ook al zijn vrienden. "Ik ben bij alle gevangenschappen geweest, heb bij de politie navraag gedaan, maar niemand weet iets te vertellen", zucht Harach. Hij neemt een slok van zijn cola. "Het erge is", vervolgt hij, "dat mijn moeder sindsdien elke dag aan het huilen is. Ze is er ziek van geworden."

Verhaal

Dit soort horror-verhalen kom je overal tegen in Bagdad. Ik zeg tegen Harach dat ik graag met zijn familie een verhaal wil maken over de vermissing van zijn broer. Zijn gezicht klaart even op. "Thank you, sir. We are very happy".

Alleen door de buurt

Terwijl Willem Lust en cameraman Peter van der Linden de stad ingaan om de vernielingen van de ministeries te filmen, loop ik naar het Palestine hotel terug. Hoe snel kan het gaan: vorige week liepen we nog schichtig in een oorlogszone vol gevaar, nu wandel ik alleen door de buurt, de mensen vriendelijk groetend.

Saddam-prullaria

Het Palestine hotel wordt steeds commerciëler. Nu kun je ook allerlei Saddam Hoessein-spullen kopen: sleutelhangers, speldjes en andere troep met het portret van de gevallen, grote leider erop. Zelfs bankbiljetten met Saddams hoofd erop zijn in trek. Ik koop ook wat, het is altijd leuk om een tastbare herinnering aan een historische gebeurtenis te hebben.

Echte cappuccino

In het Palestine hotel zelf ontmoet ik Michael Koch, een technicus van de Duitse commerciële zender RTL. In zijn kantoor serveert hij zowaar echte cappuccino van lavazza koffie en opgeklopte melk. Het smaakt hemels en het smaakt naar meer.

Verbaasd

Terug in mijn hotel hoor ik dat de rubrieken en het NOS-journaal niets met me willen. Ik verbaas me enigszins over het journaal, want behalve op vorige week vrijdag hebben onze nieuwscollegea geen enkele keer gebruik gemaakt van onze aanwezigheid. Alsof alle gebeurtenissen in Bagdad zonder Gerri Eijckhof of Wouter Kurpershoek niet meer de moeite waard zouden zijn om live naar over te schakelen. Journalistiek-inhoudelijk snap ik het niet zo, maar goed, iedereen maakt zijn eigen afwegingen.

Als God het wil...

Ik maak me op voor Pasen in Bagdad. Dat zal hard werken worden, want Netwerk wil volgende week dinsdag graag een langer verhaal van me. Maar het einde is in zicht: volgende week woensdag rijden we terug naar Amman in Jordanië. Volgens de verhalen moet de route weer veilig zijn. "In sha ala", zeggen ze dan altijd hiererbij. Als God het wil...

Zaterdag 19 t/m maandag 21 april: Pasen in het aardedonker

De Amerikaanse mariniers hebben Bagdad verlaten en in hun plaats zijn de 'gewone' soldaten van de Amerikaanse landmacht gekomen. Maar, van een professionele overdracht lijkt in de verste verte geen sprake te zijn. De afgelopen dagen was de binnenkomst-procedure zeer strikt: bij een duidelijk afgebakende ingang een controle van de perspas en tien meter verderop een grondige fouillering. Nu is de doorgang voor VIP's en media bij het Palestine hotel opeens verplaatst. En nu is het chaos troef. Ergens in een kluwen mensen, naast een brullende generator, moet je over een ketting stappen om naar binnen te kunnen. Passen, buidels en kleding worden niet meer gefouilleerd en auto's kunnen lukraak voor de ingang parkeren. Kennelijk is het wachten op de eerste aanslag van een zelfmoordcommando...

Lekkere organisatie

Als ik een Amerikaanse soldaat aanspreek op de puinhopen die hij en zijn collega's hebben veroorzaakt, verontschuldigt hij zich: "De mariniers hebben hun prikkeldraad en hun spullen ingepakt en zijn zonder iets te zeggen weggegaan. We weten het ook niet meer," zegt de soldaat. Lekkere organisatie, die Amerikaanse krijgsmacht.

Enige Nederlander

In het Palestine hotel zoek ik lange tijd naar Mhutan Boulenger; de enige Nederlander die behalve politiek ook militair de oorlog tegen Irak ondersteunt. Mhutan heeft namelijk een Nederlands paspoort en hij vecht mee met de Amerikaanse mariniers. Ik kwam hem een paar dagen geleden tegen en toen was hij heel enthousiast om Nederlanders te zien. Hij praatte honderduit in het Nederlands over zijn belevenissen. Op mijn tegenwerping dat hij als Nederlander volgens de wet helemaal niet in een vreemde krijgsmacht mag dienen, haalde hij zijn schouders op. "Daar weet ik niets van af, de Amerikanen hebben alles gecheckt en het was oké, dus het zal wel goed zijn."

Buiten Bagdad

Ik wil graag een verhaaltje over de Nederlandse Amerikaan maken, maar hoe ik ook zoek, marinier Boulenger is niet te vinden. Ik hoor van andere soldaten dat hij waarschijnlijk ergens buiten Bagdad zit. Wat jammer.

Radeloos

Tijdens de Paasdagen zijn cameraman Peter van der Linden en ik druk bezig met een drieluik-verhaal dat wij voor Netwerk van dinsdag 22 april maken. Zo volgen wij Harach Krikur, die op zoek is naar zijn vermiste broer Karlo. In zijn huis treffen wij een radeloze moeder aan, die ziek is van verdriet. Voor de camera vertelt ze huilend dat ze niet begrijpt waarom haar lieve, rustige zoon Karlo is opgepakt door de politie. "Iedereen hield van hem," zegt ze. Haar verdriet gaat door merg en been. Hoe meedogenloos kan een regime zijn...

Bacteriën

Cameraman Peter en NOVA-collega Willem Lust voelen zich intussen ziekjes. Ikzelf had een paar dagen geleden ook een plotselinge aanval van verkoudheid. Dat is ook niet zo verwonderlijk met al dat stof en die viezigheid in de stad. Het moet hier krioelen van de bacteriën en virussen.

Op zijn Irakees

Met GPD-collega Mark van Assen eten we met zijn allen in het Andaluz restaurant, tegenover het Palestine hotel dat een paar dagen geleden weer open is gegaan. Een grote generator aan de ingang overstemd bijna elke conversatie. We eten kebab onder fel tl-licht; op zijn Irakees dus. Als we later teruggaan, zien we op het plein voor het Palestine hotel de straatverlichting branden. Via via horen we dat sommige buurten in Bagdad weer stroom hebben. Onze wijk is nog steeds gehuld in het aardedonker. Vrolijk Pasen.

Dinsdag 22 april: Bevrijders van toen zijn bezetters van nu

"Ja, ja, islam!" Voor de rollen prikkeldraad bij het Palestine Hotel schreeuwen honderden en honderden sji'ieten. De helft van de demonstranten zit op het asfalt, temidden van een leider die op het dak van een auto staat. In de verte komt een andere groep lawaaiige demonstranten aanlopen. Het is een manifestatie vóór de islam en tegen de Amerikanen die gisteren één van de leiders van de sji'ieten hebben gearresteerd. Mannen in het gevolg van de geestelijk leider liepen rond met wapens en dat vond het Amerikaanse leger onacceptabel.

Islam-staat

De sji'ieten hebben de nieuwe democratie in Irak het beste in hun vingers want ze demonstreren elke dag in Bagdad. Ze eisen een belangrijke plaats in de nieuw te vormen regering. Koerden en soennieten zien de protesten met lede ogen aan. "Als zij hun zin krijgen, wordt Irak net zoals fundamentalistische Islam-staat als Iran", mopperen deze critici.

Vernietigende blik

Tussen de massa door wring ik me naar binnen bij de Amerikaanse controlepost. Een soldaat die een flinke hap pruimtabak in zijn mond neemt foertert op de demonstranten. "Tsja, jullie wilden hier toch een nieuwe democratie vestigen, dan krijg je dit", antwoord ik de man cynisch. De soldaat werpt me een vernietigende blik toe.

Leeuw

In het Palestine Hotel word ik om de honderd meter aangeklampt door jongens die een baan zoeken als vertaler of chauffeur. Zo ook de 22-jarige Leith (dat betekent 'Leeuw' in het Arabisch) Salam. Hij is thuis de kostwinner want zijn vader is al een paar jaar invalide. Maar sinds de baas van de drukkerij waar Leith werkte door bombardementen is omgekomen, komt er geen geld meer binnen voor het gezin met 4 kinderen. En dus zoekt Leith wanhopig naar een job.

"I feel cool"

Toevallig kan ik hem helpen, want een Netwerk-collega vraagt of ik langs kan gaan bij een familie in Bagdad om te kijken of alles daar goed is. Ik stuur Leith op het adres af en een uurtje later is hij alweer terug. Hij heeft de familie gevonden en alles is goed. Ik bel Hilversum om het nieuws door te geven en ik betaal Leith tien dollar, zijn eerste verdiende geld. Hij glundert. "I feel cool" zegt hij tevreden. "I am very happy."

Weggaan

Bij een kopje thee vertelt Leith later dat hij Saddam Hoessein verafschuwt. "Hij heeft mijn oom vermoord omdat die te kritisch was", vertelt mijn nieuwe werknemer even later. "Ik ben blij dat Saddam weg is, maar nu moeten de Amerikanen ook weggaan. Ik vind het niet leuk als ze niet lang rondlopen."

Vergeeten is het gejuich

Het is een mening die je dagelijks overal hoort in Bagdad. De bevrijders van twee weken geleden zijn de bezetters van nu geworden. Vergeeten is het gejuich. "Down down USA" gillen de betogers als ik het hotel voor de laatste keer verlaat.

Woensdag 23 april: Afscheid van Bagdad

De dag is nog geen uur oud, of de eerste knallende ruzie met onze chauffeur Rashad is een feit. Als wij om zeven uur 's ochtends volgens afspraak GPD-collega Mark van Assen bij het Palestine hotel ophalen om met ons mee te rijden naar de Jordaanse hoofdstad Amman, weigert Rashad opeens om Mark mee te nemen. Hij wil extra geld zien, want er is een extra passagier. We betalen de man natuurlijk al een klein fortuin voor zijn auto (de gemiddelde Amsterdamse taxichauffeur zou er een moord voor doen), maar kennelijk heeft de hebzucht toegeslagen.

Koppig

NOVA-collega Willem Lust, normaal gesproken de rust en redelijkheid zelve, ontploft van woede. "Listen you stupid fool!" schreeuwt Willem als hij de auto uitstuift, "we paid you already thousands and thousands of dollars for this car, so you have to take our friend!" Maar chauffeur Rashad blijft koppig weigeren. De Amerikaanse soldaten bij de prikkeldraadafzetting kijken zichtbaar geamuseerd toe.

Halve psychopaat

Maar de situatie is allerm minst grappig. Onze chauffeur Rashad is namelijk de afgelopen dagen ontspoord en een halve psychopaat geworden. De eerste week was hij nog nuttig: hij was het tenslotte die het leuke hotelletje in Bagdad vond en hij slaagde erin om wat Arabisch te vertalen. Maar sinds hij stomdronken achter het stuur kroop, zijn afspraken niet meer nakwam, niet luisterde en de ene stommitieit na de andere beging, is er geen land meer met de man te bezeilen.

Mokkend kind

De ruzie voor het Palestine hotel lijkt onoplosbaar te zijn. Pas als wij onze koffers en tassen uit de auto beginnen te laden en Rashad vertellen dat we met andere taxi's naar de grens gaan rijden, bindt hij in. GPD-collega Mark mag toch mee. Maar met de sfeer in de auto komt het niet meer goed. Onze chauffeur zit als een mokkend kind achter het stuur.

Pech

We zijn amper het centrum van Bagdad uit, of een van de auto's in ons konvooi krijgt pech. Van alle kanten onder de auto stroomt water, de motor rookt. Verder rijden is onmogelijk. Onze chauffeur besluit dan maar om de kapotte auto naar de grens te slepen: een tocht van 550 kilometer. We stemmen in, want het is toch sneu om drie Amerikaanse collegae in een kapotte auto aan de kant van de weg achter te laten.

Egoïstische hufters

De journalisten en chauffeurs van de andere auto's in het konvooi beloven bij ons te blijven. Je weet maar nooit wat er verder gebeurt... Maar na een half uurtje halen de auto's ons in en racen ze er vandoor. Blijkbaar gaat het niet hard genoeg en vergeten zijn alle beloftes. Ik heb het al eerder gezegd: wat kunnen journalisten toch soms asociale en egoïstische hufters zijn...

Spanning neemt toe

We zijn dus op onszelf aangewezen tijdens onze sleeptocht door Irak. De spanning neemt toe als we de plaats Al-Ramadi naderen: hier werden we twee weken geleden bijna beroofd en onder bewapende begeleiding meegenomen naar het Ba'ath-hoofdkantoor. De Amerikanen hebben inmiddels de stad zonder slag of stoot ingenomen, maar toch... Even lijkt het erop dat we Al-Ramadi zonder problemen kunnen passeren. Maar dan begaat onze chauffeur Rashad weer een van zijn stupiditeiten.

Sleepkabel onder auto

Als hij langs de kant van de weg een paar verlaten Iraakse voertuigen ziet, mindert hij plotseling vaart en remt. Rashad denkt dat het Amerikaanse voertuigen zijn en hij wil

graag onder bescherming van de Amerikanen even zijn banden en motor checken... Maar door zijn gerem, knalt de sleepwagen bijna tegen ons op en raakt de sleepkabel vast onder de auto. We moeten wel stoppen.

Klunzig gedrag

En daar staan we dan: op een paar honderd meter van de plaats waar gewapende Irakezen ons eerder de stuipen op het lijf joegen, een vastgelopen sleepkabel en geschiet in de verte. "Ik kan wel huilen van woede", zegt cameraman Peter van der Linden over het klunzige gedrag van onze chauffeur. We hebben deze keer geluk: de gewapende Irakezen laten zich niet zien en na een kwartiertje is de sleepkabel losgemaakt. We kunnen weer verder. Uren en uren later komen we zonder verdere tegenslagen bij de Jordaanse grens aan. Daar wacht ons een nieuwe beproeving. Want de Jordaanse grenswachten hebben in hun onnavolgbare alertheid besloten om elke tas en elke koffer van elke auto minutieus te controleren. De Jordaniërs willen namelijk voorkomen dat buitenlanders Iraakse spullen het land uit smokkelen. Ik spreek collegae die hun gekochte sleutelhangers en posters met Saddam Hoessein erop hebben moeten inleveren.

Saddam-prullaria

Ik vloek zachtjes. Ik heb ook Saddam Hoessein-prullaria gekocht en in een leeg gebouw heb ik een officieel portret van Saddam uit een lijst gehaald en opgerold. Leuk om weg te geven en te bewaren. De spullen heb ik in een overvolle tas met kleren gestopt. Dat blijkt mijn redding te zijn. De Jordaanse grenswacht die door mijn tas graait, vindt van alles, behalve mijn Saddam-herinneringen.

Abba

Na een oponthoud van twee uur (de Jordaniërs zijn een ware meester in de bureaucratie), kunnen we eindelijk aan de laatste 330 kilometer naar Amman beginnen. De kapotte auto zijn we kwijt, want het verhuurbedrijf heeft voor de Amerikanen een andere auto gestuurd. Even lijkt onze trip hemels te eindigen als we met muziek van Abba Amman binnenrijden.

Met 100 km per uur door centrum

Maar de idylle duurt niet lang. Chauffeur Rashad vindt het om onbegrijpelijke redenen opeens nodig om te gaan racen. Met honderd kilometer scheuren we door het centrum, de ene na de andere auto net ontwijkend. Hoe Willem ook schreeuwt en tiert dat we geen haast hebben en dat hij voorzichtig moet rijden, chauffeur Rashad luistert niet meer. Als een dolle rijdt hij ons naar het Intercontinental-hotel, waar we wonder boven wonder zonder brokken arriveren. Wat een gek is deze man!

Genoeg verhalen

Na een douche komen we bij met een hemels diner in een Italiaans restaurant. Binnen komen we NOS Journaal-collega Gerri Eickhoff tegen. Hij komt net uit Damascus en gaat nu met zijn ploeg Irak binnen. Ik wens hem veel succes. Er zijn in Irak nog genoeg verhalen te maken. In elk dorp en in elke stad popelen mensen om na zoveel jaar te vertellen wat er echt is gebeurd.

Willen maar één ding

En hoe gaat het verder met de sji'ieten, die de helft van de bevolking uitmaken en Irak willen omvormen tot een islamstaat? Hoe gaat het met de massavernietigingswapens, die volgens Bush en Blair in Irak voor het oprapen zouden liggen en een enorm gevaar voor de wereld zouden vormen? Waar zijn toch die nucleaire, chemische en biologische wapens die deze oorlog zouden rechtvaardigen? En vooral: hoe gaat het verder met al die mensen die ik in Bagdad heb gesproken en ontmoet? Zij wilden maar een ding: een normaal en gelukkig leven in vrede.